

Τ.Ε.Ι. ΠΑΤΡΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΘΕΜΑ:

ΝΕΕΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗΣ

ΣΠΟΥΔΑΣΤΡΙΑ: ΤΣΕΤΣΩΝΗ ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ
ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ: ΚΑΜΠΕΣΟΠΟΥΛΟΣ ΙΩΑΝΝΗΣ

ΠΑΤΡΑ 2002

10

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ	1
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	3
Η ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ ΚΑΙ Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΗ ΧΩΡΑ ΜΑΣ	6
Η ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ	20
ΝΕΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ, ΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΑ-ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΗ ΠΡΟΣ ΤΟ 2000.....	29
Η ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΤΑ ΑΝΑΔΕΙΞΗΣ ΚΑΙ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗΣ ΝΕΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΠΡΟΟΡΙΣΜΩΝ ΜΕ ΙΔΙΑΙΤΕΡΗ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗ ΤΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΠΟΡΩΝ	38
ΤΑ ΚΥΡΙΟΤΕΡΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΧΙΟΝΟΔΡΟΜΙΚΑ ΚΕΝΤΡΑ	47
ΟΙ ΚΥΡΙΟΤΕΡΕΣ ΙΑΜΑΤΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ.....	47
ΟΙ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΕΡΟΙ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΙ ΧΩΡΟΙ	48
ΟΙ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟΙ ΟΙΚΙΣΜΟΙ.....	52
ΟΙ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΕΣ ΜΑΡΙΝΕΣ.....	53
ΣΠΗΛΛΙΑ.....	53
ΓΗΠΕΔΑ ΓΚΟΛΦ	54
ΣΗΜΑΝΤΙΚΑ ΚΕΝΤΡΑ ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ ΑΘΛΗΤΩΝ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΚΩΝ ΟΜΑΔΩΝ	54
ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΩΝ ΟΙΚΙΣΜΩΝ ΣΕ ΥΨΟΜΕΤΡΟ ΠΛΑΝΩ ΑΠΟ 1.200 ΜΕΤΡΑ.....	57
ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΚΑΛΑΒΡΥΤΩΝ	60
ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ ΚΑΛΑΒΡΥΤΩΝ	64
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ - ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΗΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΤΩΝ ΚΑΛΑΒΡΥΤΩΝ.....	69
ΕΠΙΛΟΓΟΣ	76
ΠΗΓΕΣ - ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	77

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η ήδη υπάρχουσες Τουριστικές Περιοχές της χώρας μας λειτούργησαν για εικοσαετίες αναρωτιέται κανείς πόσο ακόμα μπορούν να λειτουργήσουν όταν από το Marketing σαν βασική συνταγή λέει για εμπλουτισμό αλλά και για ωρίμανση του Τουριστικού Προϊόντος δηλαδή για κορεσμό έτσι η βασική ιδέα για την εκπόνηση αυτής της Πτυχιακής βρίσκεται στο γεγονός ότι η ήδη υπάρχουσες Τουριστικώς Ανεπτυγμένες Περιοχές της Χώρας μας έχουν μέλλον αβέβαιο και ότι νέοι Τουριστικοί Προορισμοί μπορούν με την έμπειρη αξιοποίησή τους να αποτελέσουν σπουδαίες αλλά και πρακτικές λύσεις για τον Τουρισμό της Χώρας.

Πράγματι υπάρχουν όπως διαπιστώνεται με απλή παρατήρηση περιοχές της χώρας μας με φυσικό πλούτο οικολογικά στοιχεία που μπορούν με κάποιες βασικές υποδομές να αναδειχθούν σε

Τουριστικούς προορισμούς και να λειτουργήσουν δορυφορικά
με άλλους αναπτυγμένους Τουριστικούς Τόπους.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η προνομιούχος θέση της Ελλάδας στο νοτιοανατολικό άκρο της Ευρώπης, το ήπιο κλίμα της, η μεγάλη ηλιοφάνεια (πάνω από 3.000 ώρες ετησίως), το μήκος των ακτών της (πάνω από 15.000 χλμ.) και η ασυνήθιστη ομορφιά τους, το μοναδικό νησιωτικό σύμπλεγμα (1000 περίπου νησιά) που διαθέτει, αποτελούν φυσικά συγκριτικά πλεονεκτήματα, που της δίνουν μοναδικότητα στην ανάπτυξη του τουριστικού τομέα.

Ο τουρισμός αποτελεί μια από τις σημαντικότερες δραστηριότητες στη χώρα μας και η ανάπτυξή του στηρίζει την ελληνική οικονομία από τη δεκαετία του '60 μέχρι και σήμερα.

Το δυναμικό στοιχείο του τουρισμού είναι ότι ενεργεί ως μοχλός αξιοποίησης πόρων περιφερειακής ανάπτυξης και αποκέντρωσης. Ο ρόλος αυτός του τουρισμού είναι ιδιαίτερα εμφανής σε περιπτώσεις νομών που βρίσκονται σε μειονεκτικές περιοχές (νησιώτικες, ορεινές), που αναπτύχθηκαν κύρια ή μόνο από τον τουριστικό τομέα (π.χ. Κυκλάδες, Χαλκιδική, Κέρκυρα, Δωδεκάνησα).

Η έννοια του τουρισμού αποδίδεται στην προσωρινή μετακίνηση ανθρώπων από τον τόπο μόνιμης διαμονής τους σε άλλους

τόπους, με σκοπό την ψυχαγωγία, την ξεκούραση και την ικανοποίηση της περιέργειάς τους.

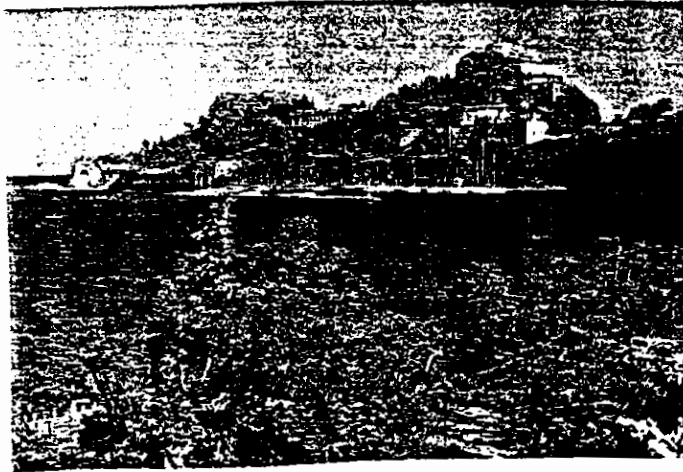
Η χώρα μας δέχεται κάθε χρόνο, κυρίως κατά τη θερινή περίοδο (περίοδο αιχμής) εκατοντάδες χιλιάδες ξένους τουρίστες. Ο αριθμός αυτός των ξένων επισκεπτών πολλές χρονιές ξεπερνά σε μέγεθος το μισό του πληθυσμού μας. Χαρακτηριστική χρονιά ανόδου του τουρισμού στη χώρα μας, ήταν το 1983. Η αναλογία αυτή χαρακτηρίζει την Ελλάδα σαν μια από τις μεγάλες τουριστικές δυνάμεις του κόσμου. Επίσης ο τουρισμός αποτελεί πηγή συναλλάγματος.

Σ'αυτή την εργασία γίνεται μια συντονισμένη προσπάθεια να αναλυθούν οι τουριστικοί πόροι, που έχουν μείνει ανεκμετάλλευτοι στη χώρα μας, οι προσπάθειες που καταβάλλονται ως τώρα μέχρι την εξέλιξή τους, τα προβλήματα υλικής υποδομής που δεν είναι κατάλληλα, ο εντοπισμός απαραίτητων αρνητικών σημείων που έρχονται σε άμεση επαφή με τους τουρίστες-πελάτες.

Ο τουριστικός κλάδος είναι ένας κλάδος που βρίσκεται σε διαρκή εξέλιξη, χωρίς να επαναλαμβάνονται λάθη του παρελθόντος. Θα πρέπει να άρτια ξενοδοχειακά συγκροτήματα, κατάλληλα άτομα στις κατάλληλες θέσεις εργασίας. Επίσης θα παρουσιαστούν, με

κριτήριο την τουριστική κίνηση, ποιες είναι οι σημαντικότερες τουριστικά ανεπτυγμένες περιοχές μας.

Ο λόγος επιλογής μου του θέματος αυτού, είναι όχι μόνο οι θετικές εξελίξεις στον τουριστικό τομέα, αλλά και οι τουριστικά άγνωστες, ανεκμετάλλευτες περιοχές μας, που δεν είναι ιδιαίτερα γνωστές ακόμη.

Η ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ ΚΑΙ Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΗ ΧΩΡΑ ΜΑΣ

Ο τουρισμός στην Ελλάδα αποτελεί μια σημαντική οικονομική δραστηριότητα, που κατέχει κυρίαρχη θέση στον τριτογενή τομέα παραγωγής.

Η Ελλάδα αποδείχθηκε, από την πρώτη στιγμή που εμφανίστηκε στην αγορά, μια αξιόλογη περιοχή υποδοχής του τουριστικού ρεύματος και γρήγορα καθιερώθηκε σαν παραδοσιακός προορισμός του οργανωμένου μαζικού τουρισμού.

Στον τουριστικό τομέα απασχολείται άμεσα ή έμμεσα το 10,6% του ενεργού μας πληθυσμού, ένα ποσοστό υψηλότερο από τον διεθνή μέσο όρο.

Η τουριστική κίνηση παρουσιάζει συνεχείς και αξιόλογες αυξητικές τάσεις, που αναμένεται να συνεχιστούν τα προσεχή χρόνια. Το 1992 είχαμε 9.756.012 αφίξεις, το 1993 είχαμε 9.913.267 αφίξεις και το 1995 είχαμε 11.300.000 αφίξεις.

Ιδιαίτερα τους καλοκαιρινούς μήνες, δεχόμαστε την ειρηνική εισβολή εκατοντάδων ξένων τουριστών που ολοένα και αυξάνονται. Μέσα σε κάθε μορφωμένο άνθρωπο, ανεξάρτητα

από εθνικότητα, υπάρχει έντονα στο μυαλό του η επιθυμία να επισκεφθεί κάποτε την Ελλάδα, για την οποία έχει ακούσει και έχει διαβάσει χιλιάδες πράγματα από τα παιδικά του χρόνια.

Επισκέπτονται τη χώρα μας, γιατί αποτελεί έναν ιδεώδη τόπο για παραθερισμό. Συνδυάζει το ευχάριστο μεσογειακό κλίμα, καθώς και το πλούσιο τοπίο, με τα αθάνατα μνημεία του αρχαίου ελληνικού πολιτισμού.

Η Ελλάδα διαθέτει σήμερα μια αξιόλογη τουριστική υποδομή. Κυριαρχεί πλήθος ξενοδοχειακών συγκροτημάτων με απαραίτητα σύγχρονα μέσα, όπως αθλητικές εγκαταστάσεις, εξελιγμένα μέσα επικοινωνίας, όπου καλύπτονται σε μεγάλο βαθμό οι τουριστικές ανάγκες.

Μεγάλο μέρος ξένων επισκεπτών προτιμούν τη διαμονή τους σε σκηνές και τροχόσπιτα, μέσα σε οργανωμένες εγκαταστάσεις (κάμπινγκ) ή σε άλλες ωραίες τοποθεσίες κοντά σε παραλιακά μέρη.

Εντοπίστηκαν οι πολιτιστικές αξίες, ο τρόπος ζωής, τα ήθη και τα έθιμα, η γενικότερη δραστηριοποίηση των ανθρώπων με την επικοινωνία και όλα αυτά συνέβαλαν στην ανάπτυξη και επέκταση της τουριστικής κίνησης.

Ο εσωτερικός τουρισμός παρατηρείται συνήθως κατά τη θερινή περίοδο, όπου συμπίπτει και με τις άδειες των εργαζομένων.

Το καλοκαίρι, λοιπόν, η πρωτεύουσα, η συμπρωτεύουσα και σε μικρότερο βαθμό οι άλλες πόλεις της χώρας μας, αδειάζουν. Οι κάτοικοι των πόλεων αυτών κατευθύνονται συνήθως στην πατρική τους γη, ορισμένοι όμως από αυτούς περνούν τις διακοπές τους κυρίως σε παραθαλάσσια μέρη της ηπειρωτικής και νησιωτικής Ελλάδας.

Το προτέρημα που έχουν τα νησιά μας είναι οι πεντακάθαρες παραλίες που διαθέτουν (εάν λάβει κανείς υπόψη του ότι για το 1996 απονεμήθηκαν 311 Γαλάζιες Σημαίες σε οργανωμένες παραλίες), οι άριστες ξενοδοχειακές εγκαταστάσεις, το άριστα εκπαιδευμένο προσωπικό των ξενοδοχείων μας. Γι'αυτό το λόγο επικεντρώνεται εκεί το μεγαλύτερο ενδιαφέρον των τουριστών.

Ο σκοπός συλλογικής μετακίνησης δεν είναι μόνο ψυχαγωγικός, είναι και μορφωτικός. Οι τουρίστες γνωρίζουν από κοντά κάποια μέρη, την πολιτιστική τους κληρονομιά, τον τρόπο εξερεύνησής τους κ.λπ. Αποτελεί και αυτό έναν τρόπο ικανοποίησης των ψυχικών επιθυμιών και των πνευματικών περιεργειών τους.

Ένας άλλος τρόπος εξέλιξης του φαινομένου του τουρισμού στη χώρα μας πραγματοποιήθηκε και μέσω της προβολής (διαφήμισης). Κάποιος τουρίστας που επισκέφθηκε κάποια περιοχή της χώρας μας του άρεσε ή είχε όμορφες αναμνήσεις, έτσι προτείνοντάς τη σε άλλους, τουρίστες για λόγους περιέργειας επισκέφτηκαν τις περιοχές αυτές. Μ'αυτό τον τρόπο αμβλύνεται το μέγεθος εξέλιξης του τουρισμού.

Χωρίς καμμία αμφιβολία ο τουρισμός τη χώρα μας αποτελεί μια αρκετά μεγάλη πηγή εσόδων.

Μέχρι και σήμερα το φαινόμενο εξέλιξης του τουρισμού δεν περιορίζεται μόνο στα προνομιούχα άτομα των ανώτερων κοινωνικών και οικονομικών τάξεων, αλλά ανταποκρίνεται επίσης και σε οικονομικά ασθενέστερες τάξεις. Σήμερα υπάρχει αυτή η δυνατότητα τουριστικής μετακίνησης όλων των κοινωνικών τάξεων, πράγμα το οποίο χαρακτηρίζει και την εξέλιξη του φαινομένου του ελληνικού τουρισμού.

Ο τουρίστας-καταναλωτής που είναι χαμηλού εισοδηματικού επιπέδου, θα επισκεφτεί οικονομικά ασθενέστερες τουριστικές περιοχές, που κύριο χαρακτηριστικό τους είναι η χαμηλότερη τουριστική ζήτηση και κατ' επέκταση το χαμηλότερο κόστος ζωής στις παραπάνω περιοχές.

Η μεγαλύτερη ανάπτυξη του τουριστικού φαινομένου ανευρίσκεται μόλις κατά την περίοδο που μεσολάβησε μεταξύ του τέλους του πρώτου παγκοσμίου πολέμου και πριν την έναρξη του δεύτερου, δηλαδή κατά το διάστημα του μεσοπολέμου.

Κατά την περίοδο της Αναγέννησης δημιουργήθηκαν νέες κοινωνικές, οικονομικές και πολιτιστικές συνθήκες. Η ανακάλυψη της πυξίδας είχε σαν αποτέλεσμα τη σημαντική ανάπτυξη των συγκοινωνιών. Πραγματοποιήθηκε δηλαδή μεγάλη ανάπτυξη στις ατμοπλοϊκές, σιδηροδρομικές, αεροπορικές συγκοινωνίες και τη χρήση ιδιωτικών αυτοκινήτων. Σ' αυτό συντέλεσε η επενδυτική δραστηριότητα στα βασικά έργα υποδομής, η οποία επέτρεψε τη δημιουργία συγκοινωνιακών δικτύων χερσαίας μεταφοράς, αεροδρομίων, λιμένων, σιδηροδρομικών δικτύων και αυτά με τη σειρά τους κατέστησαν δυνατή όχι μόνο την άνετη, σύντομη και ασφαλή επικοινωνία μεταξύ των διαφόρων περιοχών, αλλά και την ουσιώδη μείωση της σχετικής δαπάνης, η οποία κατέστησε δυνατή τη μετακίνηση των φτωχότερων οικονομικών τάξεων για την πραγματοποίηση της τουριστικής τους διακίνησης.

Σημαντικό ρόλο για την εξέλιξη του τουριστικού φαινομένου στη χώρα μας έπαιξε η καθιέρωση και επέκταση των κοινωνικών παροχών για την εξέλιξη του θεσμού των κοινωνικών ασφαλίσεων, τον υποχρεωτικό χρόνο εργασίας των εργαζομένων,

τις ετήσιες άδειές τους, τη νοσοκομειακή και ιατροφαρμακευτική περίθαλψη.

Μ'αυτό τον τρόπο δόθηκε η δυνατότητα να πραγματοποιήσουν ένα τουριστικό ταξίδι που δεν είχαν τη δυνατότητα να το πραγματοποιήσουν παλαιότερα. Η ειρηνική κατάσταση που επικρατεί σε ένα μεγάλο μέρος της χώρας μας, συνέβαλε θετικά στην τουριστική κίνηση και την ιδιαίτερη προτίμηση της χώρας μας.

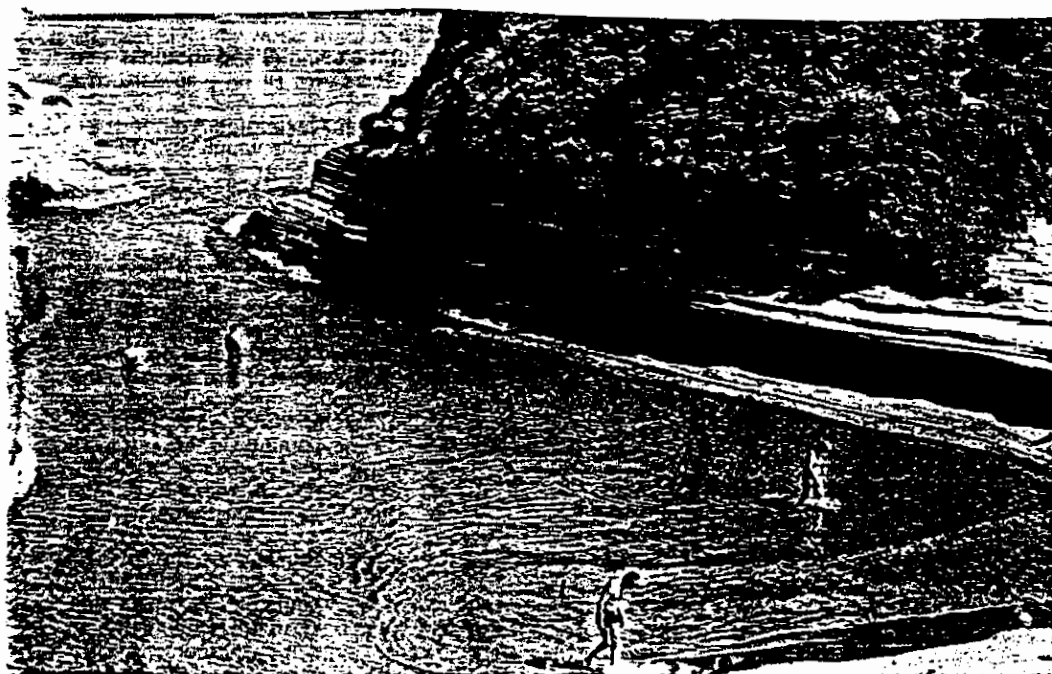
Ο οργανωμένος μαζικός τουρισμός που κυριαρχεί σήμερα στη χώρα μας, παρουσιάζει αρκετά και σοβαρά μειονεκτήματα, όπως ο έντονος εποχιακός του χαρακτήρας, που περιορίζεται σε 5μηνες περιόδους. Μ'αυτό τον τρόπο συμβάλλει στην εντατικοποίηση των διαθέσιμων πόρων του κάθε τουριστικού προορισμού.

Επίσης σημαντικό μειονέκτημα παρουσιάζει η άνιση γεωγραφική κατανομή της τουριστικής δραστηριότητας και η υπερσυγκέντρωση της τουριστικής προσφοράς σε ορισμένες περιοχές της χώρας με την υπερεκμετάλλευση φυσικών πόρων, ρύπανση, φόρτιση υποδομής.

Είναι αξιοσημείωτο πως η Ελλάδα είναι προικισμένη με σπάνιες φυσικές ομορφιές, κλίμα και αρχαιότητες, που οι αλλοδαποί

τουρίστες είναι σε θέση να εκτιμήσουν επισκέπτοντάς την. Υπάρχει συνεπώς η δυνατότητα να αναδειχθεί σε κορυφαίο τουριστικό προορισμό παγκοσμίως, με προφανή οικονομικά (και όχι μόνο) οφέλη. Για να επιτευχθεί όμως αυτό, είναι ανάγκη η πολιτεία να εγκύψει με προσοχή και φροντίδα στον τομέα του τουρισμού για να επιλύσει προβλήματα και για να διορθώσει αδυναμίες. Ακόμη είναι ανάγκη να ξεκινήσει μια δυναμική προσπάθεια προσαρμογής, ανανέωσης και προβολής του τουριστικού προϊόντος, όπου και όπως χρειάζεται.

Ο τουρισμός αναπτύσσεται τα τελευταία χρόνια μέσα σε ένα ανταγωνιστικό και διαρκώς μεταβαλλόμενο περιβάλλον. Η διαχρονική μεταβολή των παγκόσμιων οικονομικών, κοινωνικών και πολιτικών συνθηκών επηρεάζει σημαντικά τόσο την προσφορά όσο και τη ζήτηση του τουριστικού προϊόντος.

ΠΩΣ ΦΤΑΣΑΜΕ ΣΤΙΣ ΜΗ ΑΝΕΠΤΥΓΜΕΝΕΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΑ ΠΕΡΙΟΧΕΣ

Οι ξένοι επισκέπτες προτιμούν την Ελλάδα γιατί αποτελεί έναν ιδεώδη τόπο για παραθερισμό και σ'αυτό συντελούν το κλίμα, το μέγεθος των φυσικών καλλονών (θάλασσα, έκταση αμμουδιάς), ο τεράστιος αρχαιολογικός πλούτος κ.λπ.

Όπως είναι ευνόητο, οι ξενοδοχειακές εγκαταστάσεις είναι τοποθετημένες συνήθως σε περιοχές που συγκεντρώνουν μεγάλη τουριστική κίνηση.

Πρωταρχικό ρόλο στην προσέλκυση τουριστικά μετακινούμενων ατόμων παίζει το περιβάλλον. Όσο πιο πλούσια και περισσότερα φυσικά προσόντα διαθέτει κάποια τουριστική περιοχή, τόσο περισσότερο προσελκύει τουρισμό. Δεν είναι τυχαίο, για παράδειγμα, η Ρόδος, η Κρήτη, ορισμένα νησιά των Κυκλάδων, να προσελκύουν τουρισμό, διότι διαθέτουν και σύγχρονη τουριστική υποδομή, παρέχοντας μ'αυτό τον τρόπο άψογες τουριστικές υπηρεσίες, και καθαρές ακτές και άριστη συντήρηση στους αρχαιολογικούς χώρους και τα Μουσεία.

Τα αίτια καθυστέρησης ανάπτυξης διαφόρων περιοχών της χώρας μας που χαρακτηρίζονται ως ανεπτυγμένες είναι τα εξής:

- Η περιορισμένη δυνατότητα συγκοινωνίας στις κορεσμένες τουριστικά περιοχές.
- Η έλλειψη συστατικών στοιχείων τεχνικού παράγοντα.
- Η έλλειψη συστατικών στοιχείων πολιτιστικού παράγοντα (αρχαιολογικοί χώροι, ιστορικά μνημεία, εκκλησίες).
- Η άθλια τουριστική υποδομή, λόγω έλλειψης εκπαίδευσης του προσωπικού.
- Προβλήματα αξιοποίησης αλλά και συντήρησης των τουριστικών πλουτοπαραγωγικών πόρων.
- Προβλήματα χρηματοδότησης των απαιτούμενων επενδύσεων.
- Πλημμελής αντιμετώπιση θαλάσσιου τουρισμού.
- Ελλιπείς νοσοκομειακή περίθαλψη.
- Ανοργάνωτες ξενοδοχειακές μονάδες.

Υπάρχουν νέες περιφερειακές ανισότητες με την υπέρμετρη τουριστική ανάπτυξη ορισμένων περιοχών (Ρόδος, Κέρκυρα, Βόρεια Κρήτη, Χαλκιδική, Μύκονος κ.λπ.) καθυστερούν τις υπόλοιπες κορεσμένες τουριστικά περιοχές.

Οι τουριστικές συγκεντρώσεις στις παράκτιες περιοχές της ηπειρωτικής Ελλάδας και των μεγάλων νησιών, που προαναφέρθηκαν, και που συγκεντρώνουν το μεγαλύτερο μέρος του τουρισμού, δεν έχουν την ίδια μορφή με τις αντίστοιχες των μικρών νησιωτικών συμπλεγμάτων, όπως οι Κυκλάδες που με

εξαίρεση τη Μύκονο και τη Σαντορίνη διατηρούν τις δομές του περιηγητικού τουρισμού.

Στην Ελλάδα δεν παρουσιάστηκαν οργανωμένες τουριστικές αναπτύξεις σε παρθένες φυσικές περιοχές, γιατί μέχρι πριν λίγο καιρό το θεσμικό πλαίσιο απαγόρευε τέτοιες αναπτύξεις.

Η προτίμηση των τουριστικά μετακινούμενων ατόμων ήταν πιο έντονη σε πιο οργανωμένες περιοχές.

Είναι αξιοσημείωτο ότι στα πιο απομακρυσμένα μέρη της χώρας μας, η συγκοινωνία, που υπάρχει για την εξυπηρέτηση των τουριστών, είναι αρκετά σπάνια. Τα δρομολόγια εκτελούνται 2 φορές την ημέρα στις περισσότερες από αυτές τις περιοχές. Είναι επόμενο, λοιπόν, να μην συσσωρεύονται τουρίστες σ'αυτά τα μέρη.

Στις κορεσμένες τουριστικά περιοχές δεν υπάρχει δυνατότητα ανάπτυξης τουριστικής υποδομής κατάλληλης για την εξυπηρέτηση των τουριστών-πελατών. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί στις περιοχές αυτές οι ξενοδοχειακές εγκαταστάσεις να είναι από Γ έως Ε κατηγορίας.

Δεν υπάρχει αξιοκρατία στις θέσεις εργασίας, έτσι ώστε ο τουρίστας-πελάτης να μην είναι συνήθως ευχαριστημένος. Αυτό

έχει σαν αποτέλεσμα να μη γίνεται σωστός διάλογος στις διαπροσωπικές σχέσεις.

Χαρακτηριστικό στοιχείο είναι η έλλειψη συντήρησης των ξενοδοχειακών συγκροτημάτων, η έλλειψη κέντρων ψυχαγωγίας, συνεδριακού τουρισμού καθώς επίσης και η ρύπανση στις ακτές.

Βασική επιδίωξη της υλοποίησης των προβλημάτων αυτών αποτελεί η χρηματοδότηση που θα είναι ο συνδετικός κρίκος για την επίλυση των παραπάνω προβλημάτων.

Ο θαλάσσιος τουρισμός θα πρέπει να αυξηθεί όσο το δυνατόν περισσότερο, δηλαδή άρτια οργανωμένες μαρίνες, γιωτ, αύξηση τουριστικής κίνησης στα κρουαζιερόπλοια, δανειοδότηση σκαφών.

Ένας άλλος σημαντικός λόγος, είναι πως η χώρα μας δεν κατόρθωσε να προσελκύσει μεγάλους ξένους επενδυτές για τουριστικά έργα. Κύριος λόγος της αδυναμίας αυτής είναι οι χαμηλές ξενοδοχειακές τιμές, που κυριαρχούν στις κορεσμένες τουριστικά περιοχές, σε σχέση με τις αντίστοιχες άλλες περιοχές, οι οποίες έχουν προσελκύσει το ενδιαφέρον του ξένων επενδυτών.

Βασικά προβλήματα κυριαρχούν στις κορεσμένες τουριστικά περιοχές, όπως:

- Ελλιπής γενική και ειδική τουριστική υποδομή.
- Ο έντονος ευρωπαϊκός προσανατολισμός.
- Η αυξημένη εποχικότητα του τουρισμού.
- Η μείωση της ανταγωνιστικότητας πολλών τουριστικών επιχειρήσεων.
- Η μη αρμονική ανάπτυξη του τουρισμού.

Κορεσμένες τουριστικά περιοχές θα μπορούσαμε να χαρακτηρίσουμε ορισμένες περιοχές της Βόρειας Ελλάδας, π.χ. Σέρρες, Κοζάνη, Φλώρινα, Θράκη, Σάμος, Χίος, Λήμος.

Ένα πρόγραμμα οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης στη χώρα μας, θα πρέπει να δοθεί από την τουριστική πολιτική στις κορεσμένες αυτές τουριστικά περιοχές, για να υπάρξει ισόρροπη ανάπτυξη του τουρισμού, δημιουργία ενός ανταγωνιστικού και αποδοτικού κλάδου, επενδυτικό κλίμα βεβαιότητας και συνεργασίας, αύξηση του τουρισμού και εργατική απασχόληση των ντόπιων.

Βασική επιδίωξη σ'αυτές τις περιοχές θα αποτελεί η προσέλκυση ολοένα και περισσότερων τουριστών, ιδιαίτερα υψηλού εισοδηματικού επιπέδου που θα έχει σαν αποτέλεσμα την ποιοτική άνοδο του τουριστικού τομέα, επιφέροντας κεφάλαιο και σημαντική βελτίωση στον τουριστικό τομέα.

Αξιοσημείωτο είναι πως στις κορεσμένες τουριστικά περιοχές δεν δινόταν η δυνατότητα για δημιουργία νέων κλινών ή πρόσθετων κλινών ή υπνοδωματίων, ανεξάρτητα από λειτουργική μορφή, τάξη ή δυναμικότητα.

Άμεση επέμβαση είναι η δημιουργία ή προσθήκη εγκαταστάσεων συμπλήρωσης των παρεχόμενων εξυπηρετήσεων και γενικά εγκαταστάσεων αναβάθμισης και εμπλουτισμού της τουριστικής προσφοράς, αίθουσες συνεδρίων, κολυμβητήρια, γήπεδα, κέντρα εστίασης, κέντρα αναψυχής και λοιπές κοινόχρηστες εγκαταστάσεις.

Χαρακτηριστική ιδιομορφία των μη κορεσμένων περιοχών είναι ότι αρκετά συχνά υποβαθμίζεται το φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον, που αποτελεί την πρώτη ύλη για την ανάπτυξη και αξιοποίηση των φυσικών πόρων. Η ανάγκη αποτελεσματικής αντιμετώπισης των σχετικών προβλημάτων έχει σημαντική σημασία όπου οι τουριστικές πύσεις στο περιβάλλον είναι ιδιαίτερα έντονες.

Ένα σημαντικό αναπτυξιακό πρόγραμμα των μη κορεσμένων τουριστικά περιοχών πρέπει να δοθεί στην περιφέρεια της χώρας μας και ειδικότερα στην αξιοποίηση των νησιών και των βραχονησίδων μας.

Πρόσφατο παράδειγμα αποτελούν οι βραχονησίδες Ίμια, που είναι ελληνικές. Έχουν παραμείνει αναξιοποίητες προσφέροντας μ'αυτό τον τρόπο έδαφος σε κάθε ξένο αδίστακτο κατατακτητή. Η πολιτεία δεν έχει δώσει τα κατάλληλα κίνητρα αξιοποίησής τους. Μόνο με τη συμμετοχή ιδιωτικής πρωτοβουλίας θα μπορέσουμε να αποδείξουμε για άλλη μια φορά τον ηρωϊσμό, που χαρακτηρίζει εμάς τους Έλληνες.

Η αξιοποίηση και ο ελληνισμός των βραχονησίδων μας μπορεί να αποδειχθεί και να καθιερωθεί με την τοποθέτηση ελληνικών σημαιών. Επίσης, η ίδρυση ελληνικών ορθόδοξων εκκλησιών στις εγκαταλελημένες βραχονησίδες μας, αποτελεί μια ένδειξη ότι δεν έχει τη δυνατότητα ο Τούρκος κατακτητής να επιβάλλει την κυριαρχία του. Γύρω από το χώρο των βραχονησίδων μας πρέπει να τοποθετηθούν καϊκια-βάρκες με δικά μας ελληνικά ονόματα.

Η αναξιοποίηση αποτελεί πειρασμό για τον ξένο (Τούρκο) κατακτητή και για το λόγο ότι ποτέ δεν είναι αργά πρέπει να δοθεί η χρηματοδότηση από την πολιτεία και η συμμετοχή μας για την ανάδειξη και την περαιτέρω αξιοποίηση των νησιών μας.

Η ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ

Η κυρίαρχη τάση που επικράτησε κατά τη διάρκεια της μεταπολεμικής περιόδου μέχρι σήμερα, ήταν η δημιουργία μεγάλων και εξοπλισμένων τουριστικών επιχειρήσεων, αντικαθιστώντας τις μικρές και μεσαίου μεγέθους επιχειρήσεις αντίστοιχων δραστηριοτήτων.

Κατά γενική ομολογία, ο τουρισμός από το 1945 και μετέπειτα, παρουσίασε την πιο γρήγορη ανάπτυξη σε τέτοιο σημείο ώστε να ξεπεράσει τα έσοδα των παραδοσιακά δημιουργικών κλάδων, όπως η βιομηχανία. Ο τουρισμός δημιούργησε στην Ελλάδα την αιγιάλειο ζώνη.

Κατά κύριο λόγο η έννοια του φαινομένου του τουρισμού συνδέεται με τον ελεύθερο χρόνο και τις διακοπές, γι'αυτό το λόγο θα πρέπει να δώσουμε ιδιαίτερη έμφαση και υλοποίηση στις τουριστικές δραστηριότητες από τη δική μας πλευρά, εκπροσωπώντας τη χώρα μας στο εξωτερικό. Σε σχέση με άλλες ανεπτυγμένες χώρες, η προσπάθεια που έγινε από την πλευρά των πολιτών για την προστασία του περιβάλλοντος άρχισε τα τελευταία χρόνια.

Η συμβολή του ΕΟΤ έπαιξε θετικό ρόλο στην προστασία και την εποπτεία των τουριστικών φυσικών και πολιτιστικών πόρων. Όμως ο φυσικός πλούτος (ακτές, λίμνες, δάση, σπήλαια) κινδυνεύει να καταστραφεί από τη ρύπανση και τη μόλυνση για τη δημόσια υγεία.

Με την αλλοίωση, καταστροφή του φυσικού πλούτου, χάνονται οι τουριστικοί πόροι που αποτελούν υπόβαθρο για την τουριστική ανάπτυξη της χώρας μας. Τα τουριστικά γραφεία με τις προσφερόμενες υπηρεσίες που παρέχουν, συμβάλλουν θετικά στην εισροή τουριστικά μετακινούμενων ατόμων. Η γεωγραφική θέση της χώρας μας πλεονεκτεί από την άποψη εδάφους και εκτάσεως για την προσέλκυση τουριστών.

Μεγάλη έλξη για τον παραθαλάσσιο τουρισμό παρουσιάζεται στις νησιώτικες περιοχές μας, όπως η Κρήτη, η Ρόδος, η Σαντορίνη, η Μύκονος, οι Πελοποννησιακές ακτές, καθώς επίσης και ορισμένα μέρη της Αττικής, όπως το Καβούρι, η Βάρκιζα, το Σούνιο, η Ανάβυσσος. Τουριστική κίνηση παρατηρείται και σε περιοχές που έχουν σημαντικό αρχαιολογικό πλούτο, όπως οι Δελφοί, η Κνωσός, το Πήλιο.

Ο αριθμός των ξενοδοχειακών κλινών, σε σχέση με τα παλαιότερα χρόνια έχει πενταπλάσιαστεί. Η χώρα μας διαθέτει

μια αξιόλογη τουριστική υποδομή. Με τις καινούριες ξενοδοχειακές εγκαταστάσεις, καλύπτονται σε σημαντικό μεγάλο βαθμό οι τουριστικές ανάγκες, καθώς επίσης με την εξέλιξη στον μεταφορικό τομέα διευκολύνθηκε το τουριστικό έργο.

Αρκετοί είναι οι ξένοι παραθεριστές που προτιμούν τη διαμονή τους σε σκηνές και τροχόσπιτα μέσα σε οργανωμένες εγκαταστάσεις (κάμπινγκ) καθώς επίσης και σε άλλες όμορφες παραθαλάσσιες τοποθεσίες.

Τα τελευταία χρόνια η Ελλάδα δέχεται κυρίως κατά τους καλοκαιρινούς μήνες (Μάϊο-Σεπτέμβριο) την εισροή χιλιάδων ξένων επισκεπτών, κατά κύριο λόγο στα νησιά μας. Μ'αυτή την αναλογία η χώρα μας συγκαταλέγεται στις μεγαλύτερες τουριστικά δυνάμεις σε παγκόσμια κλίμακα. Το τουριστικό συνάλλαγμα που εισήλθε στην Ελλάδα μετά το 1990 έχει ξεπεράσει τα 2,5 δισεκατομμύρια δολάρια.

Ο εσωτερικός τουρισμός ενισχύθηκε σε μεγάλη κλίμακα. Οι λόγοι είναι συνήθως προβολής και διαφήμισης των περιοχών αυτών από άτομα που επισκέφθηκαν τα μέρη αυτά και από τις εντυπώσεις που τους δημιουργήθηκαν.

Με κριτήριο τις διανυκτερεύσεις αλλοδαπών τουριστών στα διάφορα ξενοδοχειακά καταλύματα της χώρας μας στη δεκαετία που διανύουμε είναι:

- Ευρύτερη περιοχή της Αθήνας
- Ρόδος
- Κρήτη
- Κέρκυρα
- Μύκονος
- Σαντορίνη
- Ευρύτερη περιοχή της Θεσσαλονίκης
- Χαλκιδική
- Ακτές Βόρειας Πελοποννήσου
- Δελφοί
- Ερμιονίδα

Πέρα όμως από τις θετικές επιδράσεις του τουριστικού θεσμού στη σύγχρονη κοινωνία, υπάρχουν και οι αρνητικές επιπτώσεις. Βασικό λόγο αποτελεί και η αλλοίωση του πληθυσμού στις υπό ανάπτυξη περιοχές.

Τα τελευταία χρόνια λόγω της μάστιγας του AIDS -που έχει ήδη καταστρέψει κύριους τουριστικούς προορισμούς- έχει διαφοροποιήσει τις διαπροσωπικές σχέσεις. Επίσης οι κάτοικοι

ανεπτυγμένων τουριστικών περιοχών που δεν ασχολούνται με τον τουρισμό, δεν συσσωρεύουν τον ανάλογο αριθμό τουριστικού πλήθους.

Η φετινή κατάσταση στον τουριστικό τομέα χαρακτηρίστηκε δραματική από ένα μεγάλο μέρος Ελλήνων ταξιδιωτών. Ιδιαίτερα στα Δωδεκάνησα ο εξωτερικός τουρισμός των γειτονικών χωρών μειώθηκε αισθητά. Οι τουρκικές προκλήσεις στο Βόρειο Αιγαίο είχαν μεγάλες επιπτώσεις στο φετινό τουρισμό. Ο τουρίστας-πελάτης προτίμησε να επισκεφτεί άλλες χώρες της Ευρώπης, αφήνοντας σαν τελευταίο σταθμό τη χώρα μας. Γι'αυτό το λόγο η μέση πληρότητα δεν ξεπερνά το 50%. Η μείωση του τουρισμού είναι της τάξης του 20%. Τόσο οι επιχειρηματίες όσο και η πολιτεία δεν πρόλαβαν τα γεγονότα και η ευθύνη του αποτελέσματος βαρύνει τον τουρισμό μας. Μ'αυτό τον τρόπο δημιουργήθηκαν μια σειρά προβλημάτων στα οποία προστίθενται και τα θέματα υποδομής, όπως και η ανεπάρκεια των δημοσίων υπηρεσιών στον τουρισμό που επί σειρά ετών δεν επιλύονται.

Οι τιμές που δόθηκαν στους Έλληνες (ιδιαίτερα για τα Δωδεκάνησα) ήταν φθηνότερες κατά 30%. Τα φετινά γεγονότα επί σειρά ετών ενισχύουν τη φθίνουσα πορεία του ελληνικού τουρισμού. Η υπάρχουσα κρίση παίρνει το χαρακτήρα της εκδίωξης του ελληνικού τουρισμού με την ευθύνη και της

πολιτείας τα πολιτικά γεγονότα, οι αλλαγές των υπεύθυνων του ΕΟΤ, η έλλειψη συντονισμού σε κρατικό και τοπικό επίπεδο, η αδυναμία να απαντήσουμε ως χώρα σε αρνητικά δημοσιεύματα για τον ελληνικό τουρισμό, η έλλειψη αξιοπρεπούς μάρκετινγκ, η έλλειψη και η ανεπάρκεια της υποδομής και γενικά η αδιαφορία για τα θέματα του ελληνικού τουρισμού είναι αρκετά σοβαροί λόγοι για να μας ενημερώνουν πόσο επικίνδυνη και αρνητική είναι η κατάσταση.

Βέβαια, η οικονομική κρίση στην Ευρώπη, ο σκληρός ανταγωνισμός μεταξύ τουριστικών προορισμών, κρατών, αεροπορικών εταιριών, είναι γεγονός αδιαμφισβήτητο και αδιερεύνητο από ελληνικής πλευράς. Ο τιμές των ξενοδοχείων Α' κατηγορίας, για παράδειγμα, λόγω της οικονομικής κρίσης έχουν μειώσει τον αριθμό των εξερχόμενων τουριστών.

Η πτώση για παράδειγμα των Άγγλων και των Γερμανών στην Κω κατά 25% και 15% αντίστοιχα, ισχύει κατ'εξάίρεση μόνο για τη χώρα μας. Αυτό που μπορεί να ανατρέψει τα δεδομένα, είναι η δημιουργία και η συντήρηση έργων υποδομής, καλή διάθεση απέναντι στον ξένο συνεργάτη και τουρίστα, ένας βασικός συντονιστής στον τομέα του τουρισμού και προσπάθεια ώστε να μην εξυπηρετεί ο καθένας που ασχολείται με τον τουρισμό μόνο το ατομικό του συμφέρον.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα πτώσης εξωτερικού τουρισμού
στο νησί της Κω συγκριτικά με την περσινή χρονιά

ΚΩΣ ΑΠΡΙΛΙΟΣ 1996
Αφίξεις επιβατών ανά εθνικότητα

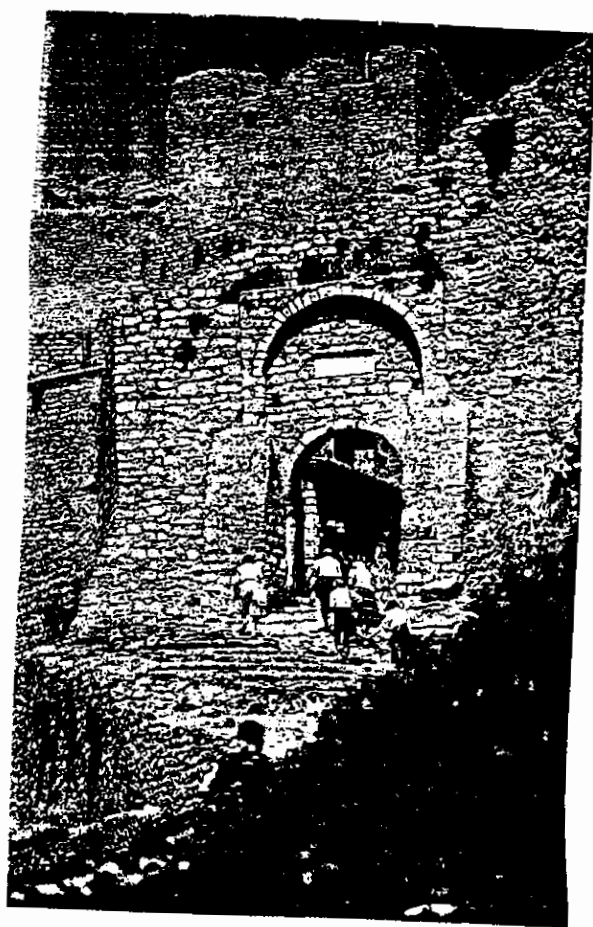
ΕΘΝΙΚΟΤΗΤΑ	1995	1996	ΔΙΑΦΟΡΑ %
Ελβετοί	4.104	2.206	-46,2
Δανοί	0	875	
Άγγλοι	3.931	3.057	-22,3
Ολλανδοί	2.819	1.918	-30,9
Ισραηλινοί	0	243	
Γερμανοί	3.304	2.489	
Φινλανδοί	2.116	823	-24,7
Αυστριακοί	0	287	-61,1
Σουηδοί	260	162	
Βέλγοι	847	212	-37,7
Λουξεμβούργιοι	114	0	-67,2
ΣΥΝΟΛΟ	17.208	12.282	-28,9

Ο σύγχρονος τουρισμός είναι άνισα κατανεμημένος γιατί αποτελεί προνόμιο του αστικού πληθυσμού των βιομηχανικά ανεπτυγμένων κοινωνιών. Ο μαζικός τουρισμός, δηλαδή ο μεταπολεμικός, είναι εποχιακός και γεωγραφικά συγκεντρωμένος, οργανωμένος, τυποποιημένος και ετεροκατευθυνόμενος, κινείται μέσω των μεγάλων πολεθνικών συγκροτημάτων που ελέγχουν το σύνολο σχεδόν του τουριστικού κυκλώματος.

Η γεωγραφική συγκέντρωση και κατ'επέκταση οι εμφανείς περιφερειακές ανισοκατανομές στις χώρες-δέκτριες τουρισμού

οφείλονται στην σωρευτική εγκατάσταση τουριστικών επιχειρήσεων σε περιοχές που εμφανίζουν πύκνωση φυσικών και πολιτιστικών πόρων. Τέτοιες περιοχές είναι οι χερσαίες εκτάσεις κατά μήκος των ακτών της Μεσογείου.

Σύμφωνα με ορισμένα στοιχεία της Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας της χώρας μας, η κατανομή κίνησης κατά περίοδο και σταθμό εισόδου είναι η εξής:

	ΜΕΣΟ- ΣΤΑΘΜΟΣ ΕΙΣΟΔΟΥ	ΘΕΡΙΝΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ	ΧΕΙΜΕΡΙΝΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ	ΣΥΝΟΛΟ ΕΤΟΥΣ
Α Ε Ρ Ο Π Ο Ρ Ι Κ Ω Σ	Ελληνικό	1.216.390	896.564	2.112.954
	Ηράκλειο	8.18.026	525.132	1.343.158
	Θεσσαλονίκη	167.406	60.718	228.124
	Κέρκυρα	527.827	184.781	712.608
	Κως	230.138	79.213	309.351
	Ρόδος	548.280	292.809	841.089
	Διάφοροι άλλοι	610.765	146.691	754.456
	ΣΥΝΟΛΟ	4.118.934	2.185.930	6.304.865
Θ Α Λ Α Σ Σ Ι Ω Σ	Ελευσίνα	635	847	1.482
	Ηγουμενίτσα	89.095	19.003	108.098
	Ηράκλειο	4.560	932	5.492
	Θεσσαλονίκη	129	306	435
	Κέρκυρα	224.411	91.059	315.470
	Πάτρα	177.198	83.689	260.887
	Πειραιάς	24.484	26.609	51.093
	Ρόδος	43.627	21.813	65.440
	Άλλοι	119.819	44.924	164.743
	ΣΥΝΟΛΟ	683.958	289.182	973.141
	Ο Δ Ι Κ Ω Σ	Εύζωνοι	368.232	357.706
Καστανιά		2.525	1.228	3.753
Κήποι		91.610	56.556	148.166
Νίκη		60.934	56.311	117.245
Προμαχώνας		89.045	82.068	171.113
Άλλοι		73.705	75.576	149.281
Σ Ι Δ / Κ Ω Σ	Δίκαια	6.747	1.081	7.828
	Ειδομενή	167.511	71.965	239.476
	Προμαχώνας	5.569	11.095	16.664
	Πύθιο	12.450	3.355	15.805
	ΣΥΝΟΛΟ	378.328	716.978	1.595.307

ΝΕΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ, ΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΑ- ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΗ ΠΡΟΣ ΤΟ 2000

Σε παγκόσμια σχεδόν κλίμακα παρατηρείται πως τα μεγέθη των τουριστικά μετακινούμενων ατόμων παρουσιάζουν μια αύξηση, που συμπληρώνει πως ο τουρισμός κοινωνικοποιείται και εκδημοκρατικοποιείται συνεχώς, ακόμη και για τις οικονομικά ασθενέστερες τάξεις.

Ο τουρισμός αποτελεί μια κοινωνικοοικονομική δραστηριότητα, που γνώρισε αρκετά μεγάλη ανάπτυξη τα τελευταία 20 χρόνια. Αποτελούσε κάποτε προνόμιο του υψηλού εισοδηματικού επιπέδου, δηλαδή της μειοψηφίας, όμως εξελίχθηκε μέσα στις δύο τελευταίες δεκαετίες σε μαζικό φαινόμενο. Σ'αυτό συντέλεσε η άνοδος του βιοτικού επιπέδου όπως και η βελτίωση των όρων αμοιβής και εργασίας των εργαζομένων, η πρόδος στις αεροσυγκοινωνίες, συσσωρεύοντας μ'αυτό τον τρόπο ένα μεγάλο τουριστικό ρεύμα.

Η βιομηχανία του τουρισμού αναπτύχθηκε τα τελευταία 20 χρόνια στη χώρα μας χωρίς όμως τις κατάλληλες υποδομές και προγραμματισμό, αλλά ακόμη και στις περισσότερες περιπτώσεις χωρίς σημαντικά κεφάλαια επενδυτών.

Ο τουρισμός συμμετέχει με ποσοστό 9,6% στο ΑΕΠ της χώρας αντί 1,0 τρις δρχ. Ο πολλαπλασιαστής της τουριστικής δαπάνης εκτιμάται ότι ανέρχεται σε 1,9 έναντι 1,28 του πολλαπλασιαστή των Υπηρεσιών γενικά.

Το ποσοστό της συμβολής του τουρισμού στην ανάπτυξη των άλλων κλάδων της οικονομίας εκτιμάται ότι κυμαίνεται μεταξύ 30% και 38% έναντι 16% του συνόλου των Υπηρεσιών. Το επενδυμένο κεφάλαιο μόνο στα ξενοδοχεία και στα βοηθητικά καταλύματα που λειτουργούν με άδεια ή χωρίς, ξεπερνά τα 3 τρισεκατομμύρια δρχ. περίπου.

Οι συναλλαγματικές εισπράξεις από τον αλλοδαπό τουρισμό υπολογίζονται σε 2.586 εκατομμύρια δολάρια για το 1990, αποτελούν το 25,7% των άδηλων πόρων και καλύπτουν το 21,04% του ελλείματος του εμπορικού ισοζυγίου. Από τα στοιχεία αυτά είναι εύκολο να κατανοήσει κανείς ότι ο τουρισμός αποτελεί ακρογωνιαίο λίθο για την ελληνική οικονομία. Η άμεση απασχόληση εκτιμάται ότι ξεπερνά τα 320.000 άτομα και η συνολικά τα 450.000 άτομα περίπου. Δηλαδή αντίστοιχα το 8,8% και 12,4% της συνολικής απασχόλησης της χώρας.

Η μέση ετήσια αύξηση του τουριστικού ρεύματος αλλοδαπών μεταξύ των ετών 1950-1995 είναι 7,3%. Τα συναλλαγματικά

έσοδα από τον διεθνή τουρισμό ανήλθαν σε 2.100 εκατομμύρια δολάρια Η.Π.Α. το 1950, ενώ το 1991 έφτασαν σε 261.000 εκατομμύρια δολάρια Η.Π.Α., με μέσο ρυθμό 17% (σε τρέχουσες τιμές δολλαρίου).

Διάφορα συμπεράσματα που θα μπορούσαμε να τονίσουμε είναι πως τέσσερις στους πέντε τουρίστες επισκέπτονται την Ελλάδα κατά την περίοδο της τουριστικής αιχμής.

Υπάρχει συνεχιζόμενη αύξηση του αριθμού των ετήσιων αφίξεων (7πλασιασμός κατά την εικοσαετία 1970-90) με σημαντικά μειωμένο ρυθμό κατά τα τελευταία 5 χρόνια. Αξιοσημείωτο είναι ο συνεχώς αυξανόμενος αριθμός κλινών με ρυθμό αύξησης αισθητά μεγαλύτερο από εκείνο των ετήσιων αφίξεων.

Η κίνηση του τουρισμού επικράτησε χάρη στις αστείρευτες φυσικές ομορφιές που διαθέτει η Ελλάδα, όπως το υπέροχο κλίμα, η αξέχαστη ιστορία μας, ο πλούσιος πολιτισμός μας καθώς επίσης και η έμφυτη φιλοξενία του Έλληνα. Παράλληλα όμως στηρίχθηκε στο χαμηλό κόστος ζωής και στις μεμονωμένες προσπάθειες κάποιων ικανών ξενοδόχων-επιχειρηματιών.

Ο τουρισμός μας πέρασε κρίσεις και στο παρελθόν που κυρίως οφειλόταν σε μεμονωμένα και σχετικά γρήγορα αναστρέψιμα

γεγονότα (εισβολή στην Κύπρο, Τσερνόμπιλ, Περσικός Κόλπος, εμπάργκο στα Σκόπια, Γιουγκοσλαβικό), όπως επίσης και σε πιο σύγχρονα γεγονότα, όπως τουρκικές προκλήσεις στις βραχονησίδες Ίμια. Αυτές οι καταστάσεις θεωρούνται ιδιαίτερα ανησυχητικές καθώς φέρνουν μια φθίνουσα πορεία στον τουρισμό μας. Ιδιαίτερα τη φετινή χρονιά υπήρξε σημαντική πτώση του τουρισμού κατά 20% στα ελληνικά νησιά.

Η πατροπαράδοτη ελληνική φιλοξενία έχει αρχίσει να χάνεται, ιδιαίτερα στις πλέον τουριστικές περιοχές, το περιβάλλον υποβαθμίζεται με τη μορφή ρύπανσης που γίνεται ιδιαίτερα αισθητή τα τελευταία χρόνια, ακόμη και στις παραλίες.

Ο ΕΟΤ και το Υπουργείο Τουρισμού πρέπει να προχωρήσουν σε ριζική αναδιοργάνωση, δεν μπορούν να ανταποκριθούν στα νέα δεδομένα. Πρέπει να ληφθούν κατάλληλα μέτρα για να αντιμετωπιστούν τεράστια προβλήματα υποβάθμισης περιβάλλοντος (σκουπίδια σε δρόμους, ακτές και δάση, ηχορρύπανση από νυχτερινά κέντρα και μοτοποδήλατα).

Ο τουρισμός λειτουργεί και συμβάλλει θετικά στην οικονομική μας δραστηριότητα. Αποτελεί τη μαγική λέξη για την ανεύρεση συναλλάγματος που συμβάλλει στην ανάπτυξη της εθνικής μας οικονομίας. Επίσης, παρέχει θέσεις εργασίας, αυξάνοντας το

εργατικό δυναμικό της χώρας μας. Όμως, η εισροή αλλοδαπών τα τελευταία χρόνια στις "ελληνικές" θέσεις εργασίας, συνέβαλε αρνητικά στην απασχόληση ελληνικού εργατικού δυναμικού. Σ'αυτό έρχεται να προστεθεί και η ανυπαρξία κατάλληλης εκπαίδευσης (γνώσεις περισσότερων ξένων γλωσσών, μαθήματα τρόπων και συμπεριφοράς από το προσωπικό προς τους πελάτες).

Το profile του σημερινού τουρίστα διαφέρει κατά πολύ από τους ταξιδιώτες των προηγούμενων εποχών, ιδιαίτερα σ'αυτούς που προέρχονται από τις ανεπτυγμένες χώρες. Η εισοδηματική τους στάθμη προέρχεται από όλες τις κοινωνικές και επαγγελματικές τάξεις.

Οι τουρίστες σήμερα είναι πολύ καλά πληροφορημένοι για όλα. Το πρόβλημά τους είναι όχι η έλλειψη αλλά η πληθώρα των πληροφοριών που έχουν στη διάθεσή τους για κάθε τόπο προορισμού. Επίσης είναι φοβερά ατομικιστές. Αρνούνται να τους θεωρούν σαν έναν αριθμό του γκρουπο και επιμένουν να τους συμπεριφέρονται σαν κάτι ξεχωριστό. Αυτό σημαίνει ότι στο πολύ προσεχές μέλλον δεν θα μπορούμε να διακρίνουμε γενικές τάσεις στους τουρίστες και δεν θα υπάρχει ο μέσος καταναλωτής. Ο καθένας θα προσπαθεί να καταστρώσει το πρόγραμμά του.

Ο Tour Operator πρέπει να έχει τη δυνατότητα να διατηρεί συνεχή ερευνητικά προγράμματα για να έχει τη δυνατότητα να παρακολουθεί τις τάσεις της τουριστικής αγοράς. Όπως προβλέπεται, οι προτιμήσεις και οι απαιτήσεις των τουριστών θα συνεχίσουν να αλλάζουν. 100 διαφορετικά προγράμματα για 100 διαφορετικούς τουρίστες. Η αντίληψη για τις διακοπές θα αλλάξει. Οι διακοπές αποτελούν -και θα αποτελέσουν ακόμη περισσότερο- αναπόσπαστο κομμάτι της ζωής μας. Κοντά στο 2000 θα δούμε τη "μεταβιομηχανική" κοινωνία αναψυχής με 147 εργάσιμες ημέρες το χρόνο και 218 ελεύθερες.

Μας επιτρέπει να συλλογιζόμαστε, να συζητάμε, να ονειροπολούμε. Η εποχή της μαζικής παραγωγής και επικοινωνίας παρέρχεται. Τα ξενοδοχεία θα πρέπει να προσαρμοστούν στις ανάγκες της ζήτησης και η τεχνολογία θα παίζει σημαντικό ρόλο στην εξυπηρέτησή της.

Ο τουρίστας-καταναλωτής θα έχει περισσότερες απαιτήσεις, θα ζητάει κάτι πιο αποτελεσματικό, πιο εξατομικευμένο προϊόν, όπου το πιο επιτυχημένο ξενοδοχείο θα ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις του.

Η αντίληψη του Marketing θα έχει σαν αποτέλεσμα την άριστη αποδοτικότητα του τουριστικού κλάδου, αφού θα έχουμε

κατορθώσει με σωστές επιλογές να ικανοποιήσουμε όλο το φάσμα των αναγκών των επισκεπτών μας.

Μια άλλη σημαντική προοπτική του τουρίστα-καταναλωτή θα είναι η όσο το δυνατόν καλύτερη παροχή αγαθών και υπηρεσιών, στην όσο το δυνατό χαμηλότερη λογική τιμή. Μ'αυτό τον τρόπο, αναμένεται ένας αθέμιτος ανταγωνισμός μεταξύ των επιχειρηματιών κερδοσκοπώντας πάντοτε εις βάρος του προσωπικού.

Τα προγράμματα Δημοσίων Σχέσεων έχουν εξαπλωθεί προς όλες τις κατευθύνσεις και βοηθούν στη διοχέτευση πληροφοριών που αφορούν την τουριστική μας Ελλάδα, με τον τρόπο που πρέπει και θα χρησιμοποιηθούν όλα τα μέσα για τη δημοσιότητα που θέλουμε και που πρέπει να πάρει η χώρα μας.

Επίσης, σημαντικό ρόλο στην προσέλκυση πλήθους τουριστών στη χώρα μας παίζουν και θα παίζουν οι συγκοινωνίες. Η συμβολή της αεροπορικής μεταφοράς στην τουριστική βιομηχανία σε παγκόσμια κλίμακα έχει αναγνωριστεί. Πρέπει να σταματήσει επιτέλους η ταλαιπωρία των επιβατών με τις πολύωρες στάσεις εργασίας στα λιμάνια, στα αεροδρόμια, στους σταθμούς.

Ο τουρίστας-καταναλωτής προσφέρει συνάλλαγμα, απαιτώντας άρτια συγκοινωνιακή εξυπηρέτηση. Ευχαριστιέται όταν περιτριγυρίζεται από απλότητα, ωραία τοπία, τα κοσμοπολίτικα κέντρα, την πατριαρχική παράδοση, την αυστηρή εθιμοτυπία. Έλκεται ιδιαίτερα από τα ωραία τοπία, τον ήλιο και τη θάλασσα.

Βασική προοπτική του τουρίστα επισκέπτοντας ένα άγνωστο μέρος, είναι η κατάλληλη τουριστική υποδοχή από ένα άρτια εκπαιδευμένο προσωπικό, οι κατάλληλες τουριστικές υπηρεσίες που του παρέχονται οι καλλιτεχνικές, πολιτιστικές απολαύσεις, κάθε μορφής ψυχαγωγία και διασκέδαση, κάθε είδους σπορ, κάθε δυνατή παροχή ευκαιρίας και ευχέρειας για την απόλαυση της φύσης.

Τα μελλοντικά στελέχη τουριστικών επιχειρήσεων πρέπει να προσέξουν ιδιαίτερα γιατί στο μέλλον οι τουριστικές απαιτήσεις θα είναι ιδιαίτερα μεγάλες. Η αντιμετώπιση αυτή θα πρέπει να γίνει μόνο με τη συλλογική προσπάθεια όλων μαζί, διότι ο τουρισμός αποτελεί ένα από τα λίγα μελλοντικά επαγγέλματά μας.

Η Ελλάδα έχει στα χέρια της σημαντικότετη πολιτισμική κληρονομιά. Καλείται σήμερα να αξιοποιήσει την ευκαιρία που της προσφέρεται για να αναγάγει την πολιτιστική ανάπτυξη.

Η πολιτιστική αυτή ανάπτυξη θα επιφέρει κοινωνικές αλλαγές (προστασία πολιτιστικής ταυτότητας, συνείδηση πολιτιστικής αξίας και ιδιαιτερότητας).

Η ιδιαιτερότητα της Ελλάδας προσφέρει δυνατότητες οικονομικής ανάπτυξης. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί με τους εξής τρόπους:

- Ενίσχυση της ανάπτυξης προβληματικών και απομονωμένων περιοχών (νησιωτικές, ορεινές).
- Επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου και άμβλυνση της εποχικότητας.
- Διάχυση της τουριστικής κίνησης από γνωστές-καθιερωμένες τουριστικές περιοχές προς νέες, άγνωστες.

Επίσης προβλέπεται παραχώρηση, με μακροχρόνια μίσθωση, μέρους των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων του ΕΟΤ (μαρίνες, Ξενία, καζίνο) και μη αξιοποιημένων εκτάσεων στον ιδιωτικό τομέα, με στόχο αυτός να αναλάβει να αυτοχρηματοδοτήσει τον εκσυγχρονισμό και τη συμπλήρωση των εγκαταστάσεων και την κατασκευή νέων έργων για την τουριστική τους αξιοποίηση.

Η ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΤΑ ΑΝΑΔΕΙΞΗΣ ΚΑΙ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗΣ ΝΕΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΠΡΟΟΡΙΣΜΩΝ ΜΕ ΙΔΙΑΙΤΕΡΗ ΕΚΜΕΤΑΛ-ΛΕΥΣΗ ΤΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΠΟΡΩΝ

Τη μεγαλύτερη τουριστική κίνηση κατέχουν τα νησιά Σαντορίνη, Μύκονος, Κρήτη, Κέρκυρα, Ρόδος. Ο λόγος προτίμησης των τουριστών για αυτά τα νησιά, είναι η πολιτιστική κληρονομιά που διαθέτουν, το φιλόξενο κλίμα, οι φυσικές καλλονές, η προβολή και η διαφήμιση από άλλους επισκέπτες.

Υπάρχουν διάφορες περιοχές στη χώρα μας που διαθέτουν όλα αυτά τα στοιχεία και όμως ακόμη και στον 20ο αιώνα που διανύουμε, έχουν μείνει ανεκμετάλλευτες, αναξιοποίητες κι ακόμη και για πολλούς από εμάς άγνωστες.

Τα κίνητρα που πρέπει να δοθούν είναι αυξήσεις στα ποσοστά των επιδοτήσεων για τη δημιουργία εγκαταστάσεων ειδικών μορφών τουρισμού. Θα πρέπει να υπάρξει εκσυγχρονισμός των υφιστάμενων ξενοδοχειακών μονάδων, διάφορα μέτρα που αποσκοπούν στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας του ελληνικού τουριστικού προϊόντος.

Σε περιοχές όπως η Θράκη, η Καβάλα, η Θάσος, θα πρέπει να υπάγουμε ξενοδοχειακές μονάδες Α' κατηγορίας, 100 κλινών και άνω.

Το ποσοστό επιδότησης της ανακαίνισης, της μετατροπής των παραδοσιακών οικισμάτων σε ξενοδοχειακά καταλύματα θα πρέπει να αυξηθεί σε 10%.

Μέσα στα αναξιποίητα έργα των περιοχών αυτών είναι η μη δημιουργία συνεδριακών κέντρων, γηπέδων γκολφ, καθώς η δημιουργία τέτοιων εγκαταστάσεων θεωρείται ιδιαίτερα δύσκολη και αρκετά δαπανηρή επένδυση.

Ο τουρισμός αναπτύσσεται σημαντικά και στην περιφέρεια καθώς είναι δραστηριότητα που στηρίζεται στην αξιοποίηση πόρων. Η αξιοποίηση των τουριστικών πόρων που διαθέτει η επαρχία καθιστά τη βάση για την περιφερειακή ανάπτυξη αντιμετωπίζοντας κατ'αυτό τον τρόπο σημαντικά οικονομικά και κοινωνικά προβλήματα.

Είναι απαραίτητη η επισήμανση των τουριστικών πόρων για το λόγο ότι θα διαπιστωθεί αν η περιοχή προσφέρεται για χειμερινό τουρισμό, θεραπευτικό, ψυχαγωγικό κ.λπ.

Είναι αυτονόητο ότι οι τουριστικοί πόροι που θα πρέπει να αξιοποιηθούν θα συνοδεύονται από απαραίτητα έργα τουριστικής υποδομής, όπως ξενοδοχειακών, αθλητικών εγκαταστάσεων, μέσων υποδοχής, συγκοινωνιακό δίκτυο, έργα ύδρευσης και ηλεκτροδότησης, κατάλληλοι δρόμοι, λιμάνια, σταθμοί κ.λπ.

Η αναγκαιότητα ανάδειξης και αξιοποίησης των νέων τουριστικών περιοχών μπορεί να επιτευχθεί με τους εξής τρόπους:

- Βελτίωση προσφερόμενων τουριστικών υπηρεσιών.
- Εκμετάλλευση τουριστικών πηγών που δεν έχουν αξιοποιηθεί.
- Κατανομή τουριστικού πλήθους σε περιοχές που θεωρούνται κορεσμένες.
- Προώθηση προγράμματος παραδοσιακών οικισμών.
- Προώθηση προγράμματος εκπαίδευσης βελτίωσης εκμάθησης των απασχολούμενων στον τουριστικό κλάδο.
- Κατάλληλη διαφήμιση, προβολή των νέων περιοχών αξιοποιώντας τις τουριστικές πηγές τους.
- Διατήρηση αρχαίας πολιτιστικής κληρονομιάς των νέων περιοχών.
- Εκμετάλλευση τυχόν ιαματικών πηγών.
- Αξιοποίηση βραχονησίδων με σημαντική ιδιωτική πρωτοβουλία.

Η προβολή των νέων τουριστικών περιοχών μπορεί να πραγματοποιηθεί με τη βοήθεια του ΕΟΤ ενημερώνοντας σε όλες τις γλώσσες μέσω αφισών, φυλλαδίων, χαρτών, μια οπτική εικόνα των περιοχών αυτών και διάφορες σημαντικές πληροφορίες για την περαιτέρω ενημέρωση των αναγνωστών.

Η προσπάθεια διάσωσης του τουρισμού στις κορεσμένες περιοχές, υποστηρίζεται κατά ένα μεγάλο μέρος από κρατικούς φορείς. Σκόπιμο είναι να βελτιωθούν οι ξενοδοχειακές επιχειρήσεις - υπηρεσίες, καθώς και να αξιοποιηθούν σημαντικά αυτές οι παραμεθόριες περιοχές, να χρηματοδοτηθούν, γενικά να εκμεταλλευτούν.

Οι φυσικοί πόροι παραμένουν ανεκμετάλλευτοι ακόμη και σε ακριτικές περιοχές, όπως οι νομοί Σερρών, Δράμας, Λέσβου, Πέλλας, Ξάνθης, Ροδόπης, Έβρου. Οι ακριτικές αυτές περιοχές παρουσιάζουν έντονο αναπτυξιακό πρόβλημα σε σχέση με τις υπόλοιπες περιοχές.

Μόνο με ειδικά προγράμματα περιφερειακής ανάπτυξης, αξιοποίησης γεωργικών προϊόντων, εγκαθίδρυσης βιοτεχνικών κέντρων, δημιουργία ξενοδοχειακών-τουριστικών εγκαταστάσεων, αθλητικές δραστηριότητες είναι δυνατή η ανάπτυξη των ακριτικών μας περιοχών.

Η εξίσου κατανεμημένη ανάπτυξη των πλουτοπαραγωγικών πόρων, η πολιτιστική και κοινωνική αναβάθμιση, η οικολογική ανασυγκρότηση, η προστασία του περιβάλλοντος, συντελούν στην ανάπτυξη των κορεσμένων περιοχών.

Προτεραιότητα αποτελεί η συστηματική αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών προβλημάτων με προγράμματα και σχέδια σε όλα τα επίπεδα της χώρας μας, με συνολικές διεπιστημονικές προσεγγίσεις και με διαδικασίες διεθνούς συνεργασίας.

Η προοπτική για μεγαλύτερη αξιοποίηση νέων τουριστικών προορισμών ιδιαίτερα στις παράκτιες και στις ορεινές περιοχές, αποτελεί το περιβάλλον για τη βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη αφού βασική εκμετάλλευση τουριστικών πόρων αποτελεί το έδαφος (περιβάλλον).

Παρόλη την αναπτυξιακή κατεύθυνση του ΕΟΤ που δόθηκε για χρηματοδότηση νέων ξενοδοχειακών κλινών, αποτέλεσε γεγονός ότι πλήθος νέων μονάδων των παραμεθόριων νέων τουριστικών προορισμών (Ανατολικό Αιγαίο, Θράκη κ.λπ.) αποδεικνύονται μη βιώσιμες (λόγω αρνητικών εξωτερικών συγκυριών, ελλείψεων στην υποδομή, υψηλών επιτοκίων δανεισμού κ.λπ.) και πολλές φορές οδηγούνται σε πλειστηριασμό.

Προβλέφθηκαν σημαντικά πλέον κίνητρα για όλα τα έργα ειδικής υποδομής που είναι συνεδριακά κέντρα, μαρίνες, γήπεδα γκολφ, εγκαταστάσεις αξιοποίησης ιαματικών πηγών και χιονοδρομικών κέντρων, κέντρα θαλασσοθεραπείας, κέντρα τουρισμού υγείας. Τα κίνητρα αυτά δεν αφορούν μόνο τις ανεπτυγμένες τουριστικές περιοχές, αλλά και τις νέες τουριστικές περιοχές που δημιουργήθηκαν σαν προορισμοί μαζικού τουρισμού και ήδη αντιμετωπίζουν οξύτατα προβλήματα (πληροτήτων, βιωσιμότητας των μονάδων κ.λπ.) και των οποίων το τουριστικό προϊόν πρέπει εξίσου να διαφοροποιηθεί (νησιά του Β. Αιγαίου και ορισμένα από τα Δωδεκάνησα).

Ο αναπτυξιακός νόμος με τη διακηρυγμένη τουριστική πολιτική που διαθέτει, υπηρετεί στο μέτρο των οικονομικών δυνατοτήτων στηρίζοντας την επενδυτική του διάσταση στις νέες τουριστικές περιοχές αξιοποιώντας τους φυσικούς πόρους της.

Θετική συμβολή στην αξιοποίηση νέων τουριστικών προορισμών αποτελεί η διατήρηση και επέκταση των παραδοσιακών οικισμών που συντελεί στην ανάπτυξη του ελληνικού τουρισμού, καθώς και στη βελτίωση των συνθηκών ζωής. Παράδειγμα αποτελεί ο παραδοσιακός οικισμός του Μόλυβου της Λέσβου. Βοηθάει ουσιαστικά στη βελτίωση των όρων και συνθηκών ζωής, συντελεί

στη σκέψη των ακριτικών πληθυσμών να νιώθουν ότι τα αστικά κέντρα δεν είναι όλη η Ελλάδα.

Από το σύνολο των 611 κηρυγμένων παραδοσιακών οικισμών σε ολόκληρη τη χώρα, το 60% είναι νησιωτικοί και παράκτιοι. Το 35% συγκεντρώνεται στους δύο κατ'εξοχήν νομούς Κυκλάδων και Δωδεκανήσων.

Αξιοσημείωτοι τουριστικοί πόροι στη χώρα μας παρουσιάζουν οι ακτές μας. Το 98% των ελληνικών ακτών είναι κατάλληλες για κολύμβηση. Για το 1996 απονεμήθηκαν 311 Γαλάζιες Σημαίες.

Σύμφωνα με τα στοιχεία του Υπουργείου Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων, για έργα ανάπλασης και προστασίας των ακτών, οι προβλεπόμενοι πόροι για την τελευταία τριετία ανέρχονται σε 3 δις δραχμές. Για το 1995 διατέθηκαν για καθαρισμό ακτών σε ολόκληρη τη χώρα 750 εκατομμύρια δραχμές. Η μελλοντική αξιοποίηση των ακτών αυτών θα συμβάλλει ακόμη πιο θετικά στην τουριστική μας πορεία και ανάπτυξη.

Επίσης η δημιουργία αθλητικών κέντρων σ'όλη την περιφέρεια της Ελλάδας, δίνει τη δυνατότητα ανάπτυξης και αξιοποίησης των τουριστικών πόρων που έχουν μείνει ανεκμετάλλευτα. Στην

περιφέρεια της Αττικής λειτουργούν αρκετά αθλητικά κέντρα, λόγω της υπερσυγκέντρωσης του πληθυσμού.

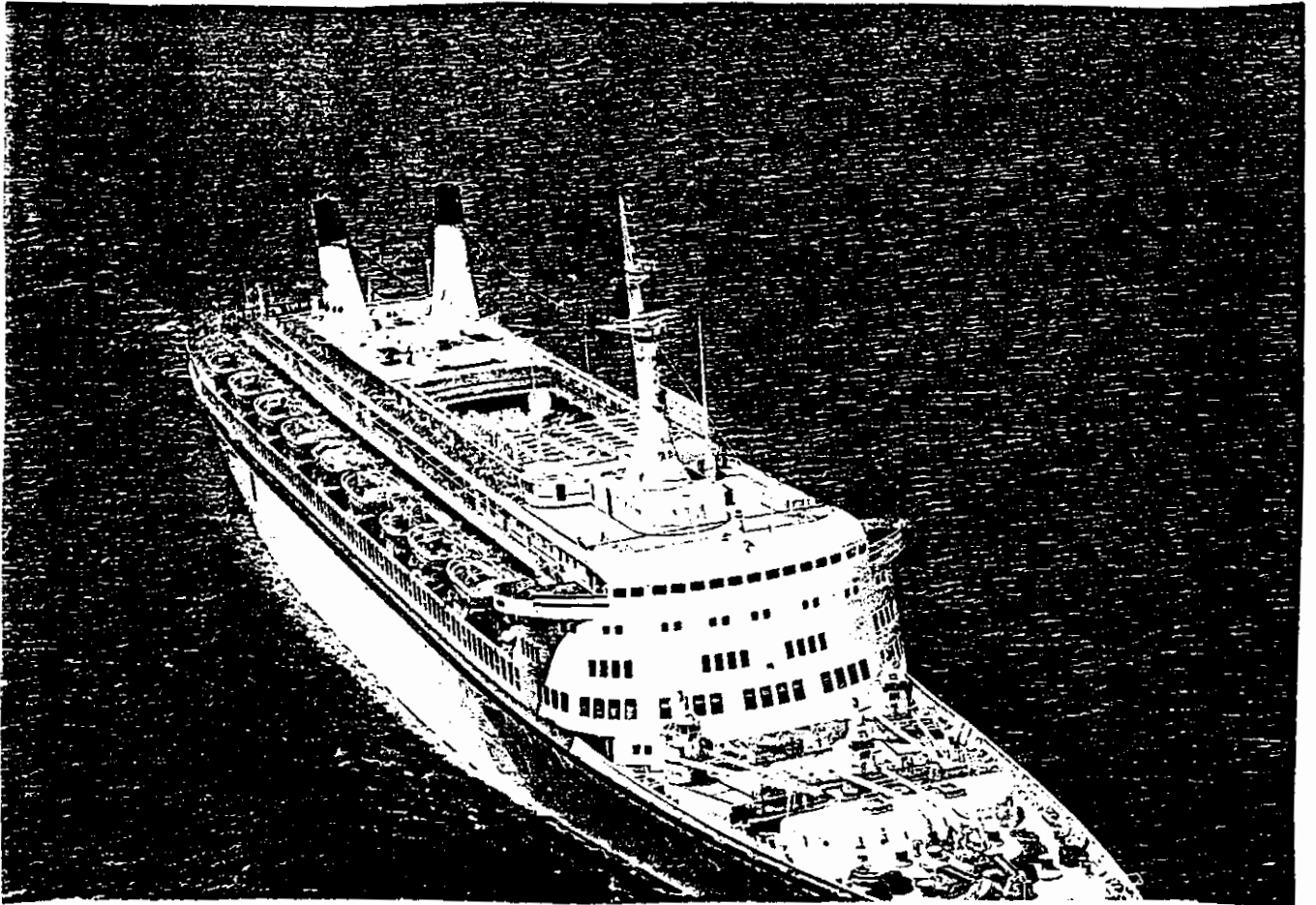
Αρκετά γνωστά αθλητικά κέντρα είναι το Στάδιο Ειρήνης και Φιλίας στο Νέο Φάληρο, το Ολυμπιακό Στάδιο ΟΑΚΑ στο Μαρούσι, Δροσιά, Εκάλη, Καματερό, καθώς επίσης ολυμπιακά στάδια Ν. Ιωνίας, Χαλανδρίου, Ζωγράφου, Κερατσινίου κ.λπ.

Στην υπόλοιπη περιφέρεια της χώρας μας λειτουργούν αθλητικά κέντρα σε διάφορες γνωστές μόνο επαρχιακές πόλεις, όπως Νάουσα, Βέροια, Κατερίνη, Κοζάνη, Ιωάννινα, Σπάρτη κ.λπ.

Αξιοσημείωτο είναι πως στη νησιωτική μας περιοχή δεν έχει δοθεί η δυνατότητα αξιοποίησης των χώρων για την εγκατάσταση αθλητικών κέντρων και προετοιμασίας αθλητών. Τα σπορ συνήθως που παρέχει το μεγαλύτερο μέρος της νησιωτικής Ελλάδας είναι η χρήση των Windsurfing, ψάρεμα και κυνήγι. Συνήθως στα νησιά αυτά υπάρχουν γήπεδα τένις, μπάσκετ, γκολφ, στις εγκαταστάσεις διαφόρων μεγάλων ξενοδοχείων. Αυτό παρατηρείται στα νησιά Κίμωλος, Αμοργός, Αντίπαρος, Κύθνος, Κάλυμνος, Ίος, Φολέγανδρος κ.λπ.

Τα νησιά μας, λοιπόν, αποτελούν το κίνητρο για την εκμετάλλευση των φυσικών τους πόρων και την αξιοποίησή τους όσο το δυνατό πληρέστερα και γρηγορότερα.

Ο αθλητισμός συμβάλλει θετικά στην ανάπτυξη μιας χώρας, γι'αυτό το λόγο θα πρέπει να χρηματοδοτηθεί επαρκώς. Η δημιουργία εξοπλισμένων αθλητικών εγκαταστάσεων (με χώρους γκολφ, μπάσκετ, τένις κ.λπ.) δεν θα πρέπει να αποτελεί πλέον επιθυμία πολλών ανθρώπων που κατοικούν στην περιφερειακή Ελλάδα, αλλά ένα λυμένο πρόβλημα για την αθλητική τους δραστηριότητα.

ΤΑ ΚΥΡΙΟΤΕΡΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΧΙΟΝΟΔΡΟΜΙΚΑ ΚΕΝΤΡΑ

- Παρνασσός
- Πήλιο
- Σέλι Βερμίου
- Πισοδέρι Βιτσίου
- Παγγαίο Καβάλας
- Τυμφρηστός Καρπενησίου
- Κίσσαβος Λαρίσης
- Μαίναλο Τρίπολης
- Μέτσοβο Πίνδου
- Λάϊ-Λια Σερρών
- Φαλακρό Δράμας
- Δίφρυς Χαλκιδικής
- Όλυμπος Κατερίνης

ΟΙ ΚΥΡΙΟΤΕΡΕΣ ΙΑΜΑΤΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

Παρόλη τη σημασία του ιαματικού τουρισμού παγκοσμίως και ιδιαίτερα στη χώρα μας, η καθυστέρηση αξιοποίησής του είναι μεγάλη.

Κυριότερες ιαματικές πηγές τουριστικής σημασίας:

- Αιδηψός Ευβοίας

- Βουλιαγμένη Αττικής
- Ικαρία Σάμου
- Καϊάφα Ηλείας
- Καλλιθέα Δωδεκανήσου
- Καμμένα Βούρλα Φθιώτιδος
- Κυλλήνη Ηλείας
- Κύθνος Κυκλάδων
- Λουτράκι Κορινθίας
- Μέθανα Αττικής
- Νιτρίτα Σερρών
- Πλατύστομο Φθιώτιδος
- Σμόκοβο Καρδίτσας
- Σουβάλα Αιγίνης

ΟΙ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΕΡΟΙ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΙ ΧΩΡΟΙ

ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ

- Δομοκός
- Θερμοπύλες
- Ορχομενός
- Τανάγρα
- Αμφιαρείο
- Τύμβος
- Σούνιο

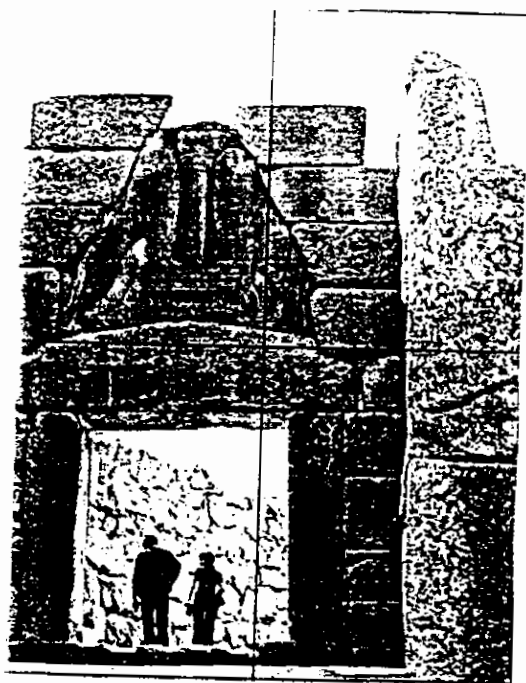
- Αιγόσθενα
- Αφιδναί
- Στείρια
- Βραυρών
- Δελφοί

ΕΥΒΟΙΑ

- Κάρυστος
- Ερέτρια

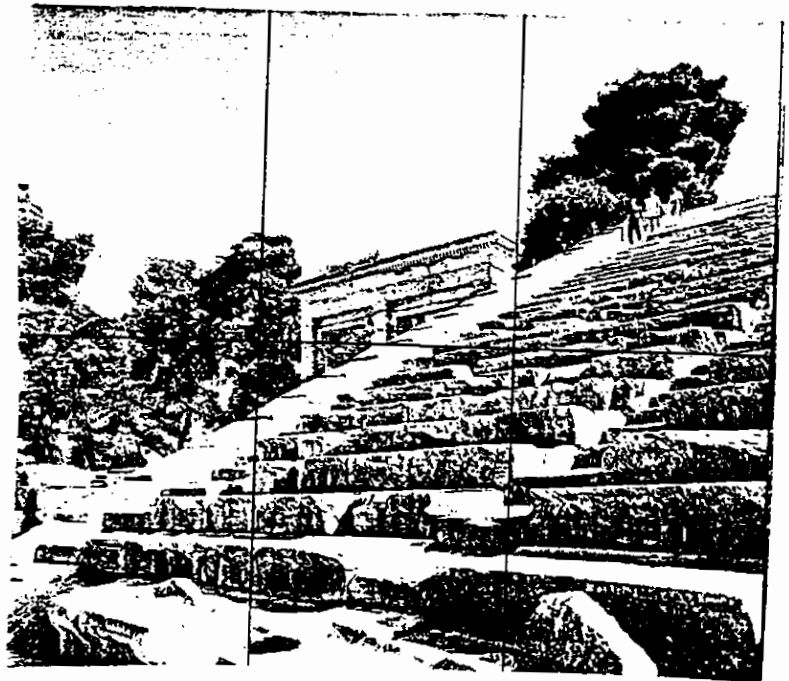
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ

- Πάτρα
- Τροιζήνα
- Ναύπλιο
- Αρχαία Κόρινθος
- Μυκήνες
- Σπάρτη
- Μυστράς
- Πύλος
- Πεταλίδιον
- Μεγαλόπολη
- Βρύσαι-Ανδρίτσαινα
- Μαντινεία
- Ορχομενός

- Γαστούνη
- Ελίκη Αιγίου
- Σικυών Κιάτου

- Καλλονή
- Χαλιναδού
- Μόρια
- Αγ. Φωκάς Λέσβου
- Μύλοι Πυθαγορείου Σάμου
- Λαγκαδά Χίου
- Φάνα Χίου
- Εμπορειό Χίου
- Ασκληπείο Κω
- Αταβύρειος Ζευς Ρόδου
- Κάμειρος Ρόδου
- Ιαλυσσός Ρόδου
- Λίνδος Ρόδου
- Δικτύναιο Κρήτης
- Φαλάσαρνα Κρήτης
- Καστελιό Κρήτης
- Αγ. Κύρηκας
- Ελέρια Ρεθύμνου
- Φαιστός Ρεθύμνου
- Μάταλα Ρεθύμνου

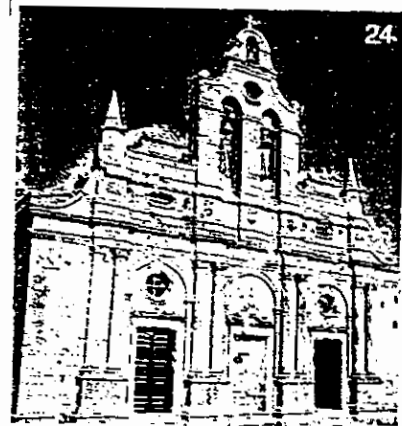
- Κνωσσός
- Αγ. Δέκα
- Χερσόνησος Ηρακλείου
- Λυττός Ηρακλείου
- Δικτυαίον 'Αντρον Ηρακλείου
- Μαρωνία Αγ. Νικολάου
- 'Ολυνθος Χαλκιδικής
- Διαβατά Θεσσαλονίκης
- Στρατονίκη Χαλκιδικής
- Φίλιπποι Δράμας
- 'Ορμος Βιστονίας Ξάνθης
- Μαρώνεια Κομοτηνής
- Γιαννιτσά
- Βεργίνα Βέροιας
- Λιμήν Λυδαίας Βέροιας
- Δίον Κατερίνης
- Μύρα Λαρίσης
- Φάρσαλα
- Δωδώνη Ιωαννίνων
- Νικόπολις Πρεβέζης
- Στράτος Αργινίου
- Αμφιλοχία
- Μον Ρεπό Κέρκυρας
- Κασιόπη Κέρκυρας

- Αγγελόκαστρο Κέρκυρας
- Γαρδίνη
- Καριώτες Λευκάδας
- Αυλούμονας Κυθήρων
- Νέα Αγχίαλος Πηλίου
- Μάραθος Πηλίου
- Αγ. Γεώργιος
- Αλύκη Θάσου
- Γιαλισκάρι
- Θέρμα Ικαρίας
- Γαββαθάς Σκάλα Ερεσσού
- Ναπαίος
- Απόλλωνας

ΟΙ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟΙ ΟΙΚΙΣΜΟΙ

- Βάθεια Μάνης
- Φισκάρδο Κεφαλλονιάς
- Μεστά Χίου
- Φοινικιά, Οία Σαντορίνης
- Πάπγκο Ζαγορίου
- Βυζίτσα Πηλίου
- Μόλυβος (Μήθυμνα)
- Ύδρα
- Ζαγοροχώρια Ιωαννίνων

- Μονοδέντρι Ιωαννίνων
- Αρεόπολη Λακωνίας
- Σιάτιστα Κοζάνης
- Κύθνος
- Κίμωλος
- Μακρυνίτσα
- Πορταριά
- Τσαγκαράδα Πηλίου
- Μηλιές Πηλίου

ΟΙ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΕΣ ΜΑΡΙΝΕΣ

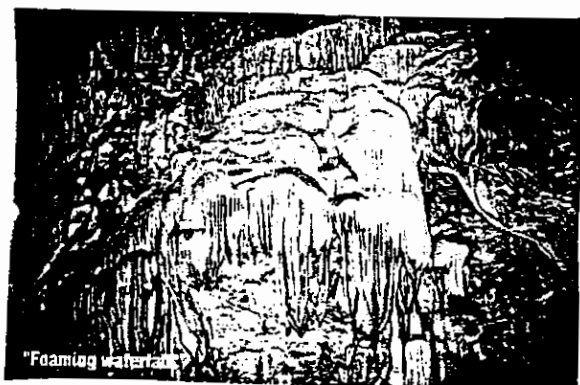
- Ζέας Γλυφάδας
- Θεσσαλονίκης
- Βουλιαγμένης
- Γουβιών
- Αλίμου
- Φλοίσβου
- Ρεθύμνου

ΣΠΗΛΑΙΑ

- Παιανίας
- Πάτμου
- Αντίπαρο Κύθνος
- Προβατάς Μήλου

- Ψυχρό Ηρακλείου
- Σκεπαστή
- Μονή Βρουτήση
- Ιδεο Άνδρος
- Σταυρός Χανίων
- Μηλοπόταμος Κυθήρων
- Καστανιά Λακωνίας
- Σπήλαια Δυρού Λακωνίας
- Καστριά Καλαβρύτων
- Άγιος Νικήτας Λευκάδας
- Μ. Θερμάτων Κεφαλλονιάς
- Όχη Εύβοιας
- Πέραμα Ιωαννίνων
- Μαρώνεια Κομοτηνής

ΓΗΠΕΔΑ ΓΚΟΛΦ

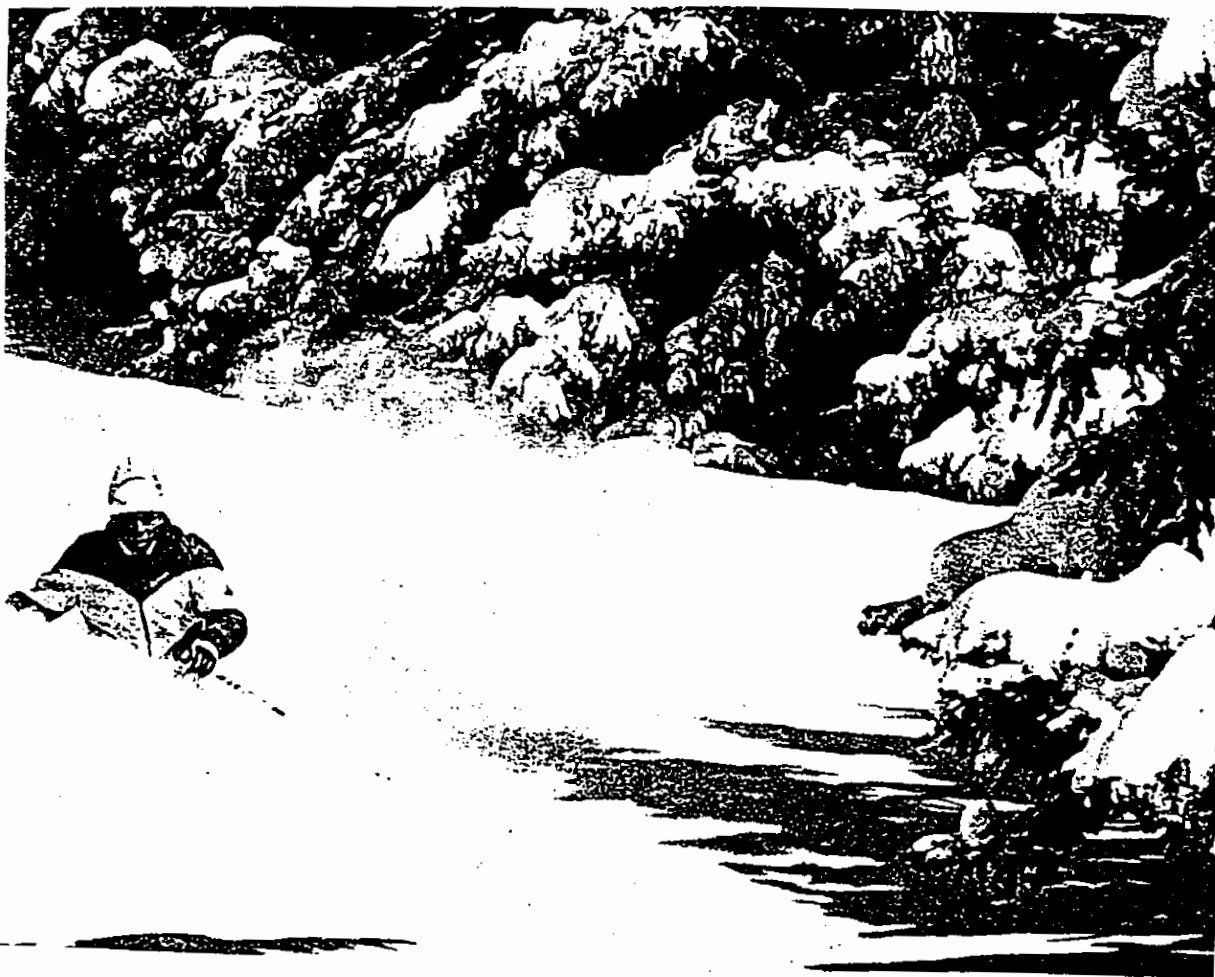
- Αφαντού (Ρόδος)
- Γλυφάδα (Αττικής)
- Γκόνβια (Κέρκυρας)

ΣΗΜΑΝΤΙΚΑ ΚΕΝΤΡΑ ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ ΑΘΛΗΤΩΝ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΚΩΝ ΟΜΑΔΩΝ

- 3-5 Πηγάδια Νάουσας
- Ολυμπιακό Στάδιο ΟΑΚΑ Μαρούσι - Αθήνα

- Θρακομακεδόνες
- Δροσιά
- Εκάλη
- Καματερό
- Ν. Ιωνία
- Αθλητικός Όμιλος Κηφισιάς
- Στάδιο Ειρήνης και Φιλίας Νέου Φαλήρου
- Γκολφ Γλυφάδας
- Γήπεδα τένις
- Ναυτικός όμιλος Ναυπλίου
- Κλειστό Γυμναστήριο Εθνικού Αθλητικού Κέντρου (ΕΑΚ)
Τρίπολης
- Εθνικά Γυμναστήριο Κουκούλι και Αγυιάς Πατρών
- Εθνικά Στάδια Πύργου (Αμαλιάδα, Ζαχάρω κ.λπ.)
- Αθλητικό Κέντρο Κορίνθου
- Εθνικά Στάδια Λουτρακίου, Κιάτου, Ξυλοκάστρου, Νεμέας,
Σπάρτης, Γυθείου, Καλαμάτας, Ιωαννίνων
- Ναυτικός Όμιλος Βόλου
- Εθνικό στάδιο Λάρισας
- Δημοτικό Γυμναστήριο Τρικάλων
- Καυτατζόγλειο Στάδιο Θεσσαλονίκης
- Ιστιοπλοϊκός Όμιλος Αγ. Τριάδος
- Εθνικό Γυμναστήριο Βέροιας
- Ναυτικοί Όμιλοι Κατερίνης, Κοζάνης, Γρεβενών, Χίου, Σάμου

- Rodos Yachting Club - ιστιοπλοΐα
- Ναυτικός Όμιλος Χανίων
- Όμιλος Αντισφάιρισης Ηρακλείου

ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΩΝ ΟΙΚΙΣΜΩΝ ΣΕ ΥΨΟΜΕΤΡΟ ΠΑΝΩ ΑΠΟ 1.200 ΜΕΤΡΑ

Διάφορες ορεινές περιοχές της χώρας μας και κυρίως στο βόρειο τμήμα της διαθέτουν ανεκμετάλλευτο πλούτο για τη δημιουργία οικολογικών οικισμών. Ορισμένοι νομοί, όπως της Δράμας, Καβάλας, Κοζάνης, Σερρών, Γιαννιτσών, Ευβοίας, Αχαΐας, Χανίων, Ιωαννίνων, διαθέτουν όρη άνω των 1.200 μέτρων, που είναι ακόμη άγνωστα για τους περισσότερους από εμάς.

Το πρόγραμμα δημιουργίας και αξιοποίησης οικολογικών οικισμών προσβλέπει στην ανάδειξη και αξιοποίηση των σπάνιων βιότοπων της χώρας μας, συντελώντας και στην προστασία τους, γιατί η τουριστική αξιοποίηση των ευαίσθητων αυτών περιοχών συμβάλλει σημαντικά στη διατήρηση και αξιοποίηση της οικολογικής τους ισορροπίας.

Οι ορεινές αυτές περιοχές παρουσιάζουν έναν έντονο οικολογικό χαρακτήρα. Η τουριστική αξιοποίηση των νομών αυτών και η δημιουργία οικολογικών οικισμών σε σημαντικό υψόμετρο, θα δώσει τη δυνατότητα στις περιοχές αυτές να συμβάλλουν στην άνοδο του βιοτικού επιπέδου και να σταματήσει η απομόνωση (η άγνωστη ακόμη πλευρά που κυριαρχούσε δίνοντας τη σφραγίδα της μέχρι τώρα).

Υπάρχουν υδρόβια είδη, π.χ. κροκόδειλοι, μερικές χελώνες, φίδια κ.λπ. Μειώνεται όμως αισθητά ο αριθμός των περισσότερων ερπετών προς τους πόλους, τα μεγάλα υψόμετρα και τα μεγάλα βάθη.

Με την ανάπτυξη του τεχνολογικού πολιτισμού, ο αριθμός των πτηνών στις πυκνοκατοικημένες περιοχές έχει μειωθεί και ορισμένα είδη έχουν εξαφανιστεί τελείως.

Τα μαλάκια έχουν προσαρμοστεί σε όλους τους χερσαίους βιότοπους, όπου υπάρχει ζωή στις ερήμους, σε ψυχρές περιοχές ακόμη και σε ψηλά βουνά, που το υψόμετρό τους φτάνει τα 5.500 μέτρα. Η εξάπλωση των θηλαστικών έχει κυριεύσει το μεγαλύτερο μέρος της γης. Το υψόμετρο των αγριόχηνων φτάνει στα 8.000 μέτρα.

Σε υψόμετρο άνω των 1.200-2.000 μέτρων διατηρούνται φυλλοβόλα πλατύφυλλα δένδρα, όπως σε ορεινές περιοχές της Πελοποννήσου, Στερεάς Ελλάδας, σε διάφορα βουνά της Μακεδονίας, Έδεσσας, Σερρών, Βέροιας.

Η ελληνική χλωρίδα οφείλεται σε μεγάλη ποικιλία βιότοπων. Ιδιαίτερο ρόλο έπαιξε η απομόνωση διαφόρων περιοχών νησιών, ψηλών βουνών, όπως στην Κρήτη, Στερεά Ελλάδα, Πελοπόννησο,

Εύβοια, Κεφαλλονιά, Ζάκυνθο, Κυκλάδες, Θεσσαλία, Ήπειρο, Νησιά Βορείου Αιγαίου, Ταΰγετος, Παρνασσός, Γκιώνα. Υγροβιότοπος Αμβρακικού κόλπου κυριαρχεί στο νομό Πρεβέζης (υδρόβια, λιμνοθάλασσες, οροσειρές).

Η δημιουργία οικολογικών οικισμών μπορεί να δημιουργηθεί στα χιονοδρομικά κέντρα των περιοχών Σέλι Βέροιας, Τρικάλων, Φλώρινας, Ολύμπου, Δράμας.

Μοντέλο πρότυπο για αξιοποίηση τουριστικών πόρων σε συνδυασμό με νέες τουριστικές περιοχές αποτελεί η περιοχή των Καλαβρύτων, η οποία αποτελεί χιονοδρομικό μοντέλο και λειτουργεί για ανάπτυξη σε συνδυασμό με τα χιόνια που αυξάνουν ολοένα τον εσωτερικό και τον εξωτερικό τουρισμό μας. Η περιοχή των Καλαβρύτων αποτελεί μοντέλο-πρότυπο νέων τουριστικών προορισμών για την περαιτέρω αξιοποίησή τους.

Είναι μια πανέμορφη κωμόπολη, χτισμένη σε υψόμετρο 750 μέτρων, σε μια ελατόφυτη πλαγιά του Χελμού. Είναι η πρωτεύουσα της επαρχίας Καλαβρύτων. Η διαδρομή με τον οδωντωτό σιδηρόδρομο από το Διακοφτό, περνώντας τη χαράδρα του Βουραϊκού, πλάι στο ορμητικό ποτάμι και μέσα στην άγρια βλάστηση. Η διαδρομή αυτή είναι από τις ωραιότερες της Ελλάδας.

Σημαντικές περιοχές αξιοποίησης οικολογικών οικισμών σε υψόμετρα άνω των 1.200 μέτρων στην Ελλάδα, είναι οι εξής:

ΠΕΡΙΟΧΗ	ΥΨΟΜΕΤΡΟ (μέτρα)
Σκαλωτή Δράμας	1.523
Φαλακρό Δράμας	2.111
Όρβιλος Σιδηροκάστρου	1.888
Κερκίνη Σιδηροκάστρου	2.031
Παυγητό Ελευθερούπολη Καβάλας	1.956
Νογαί Έδεσσας	2.154
Ράϊκο Γιαννιτσών	1.650
Ασκίο Κοζάνης	2.111
Σμόλικας Κόνιτσας	2.637
Τυμφρηστός Καρπενησίου	2.315
Γκιόνα Άμφισσας	2.484
Δίρφη Ευβοίας	1.398
Αροάνια Καλαβρύτων	2.340
Αραχνειό Άργους	1.200
Ψηλορείτης Κρήτης	2.456

ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΚΑΛΑΒΡΥΤΩΝ

Αλαζωνία ονομαζόταν στην αρχαιότητα η περιοχή και σημαντικά κέντρα ήταν η Κύναιθα, η Κλειτορία. Έλαβαν μέρος στην Αχαϊκή Συμπολιτεία και στο συμμαχικό πόλεμο (220 π.Χ.) οι Αιτωλοί λεηλάτησαν την περιοχή και κατέστρεψαν την Κύναιθα. Στη ρωμαϊκή εποχή είχαν μια σχετική ελευθερία. Αργότερα, η περιοχή λεηλατήθηκε από τους Γότθους και τους Σλάβους.

Για πρώτη φορά το όνομα Καλάβρυτα εμφανίζεται στη Φραγκοκρατία, όταν η περιοχή έγινε μία από τις δώδεκα βαρωνίες της Πελοποννήσου, με κέντρο το κάστρο που βρίσκεται πάνω από τα Καλάβρυτα, ενώ συγχρόνως κτίζονται πολλά μικρότερα κάστρα. Το 1330 ελευθερώθηκε από τους Παλαιολόγους στην εξουσία των οποίων παρέμεινε έως το 1460, οπότε την κατέλαβαν οι Τούρκοι.

Ήταν τότε, που σύμφωνα με την παράδοση, η Αικατερίνη Παλαιολόγου, η όμορφη κόρη του ηγεμόνα, για να μην παραδοθεί στους Τούρκους, αυτοκτόνησε πέφτοντας από το πολιορκημένο κάστρο. Είναι αυτό που σώζεται μέχρι σήμερα και απέχει περίπου 1 ώρα από τα Καλάβρυτα. Ο λαός το ονομάζει το Κάστρο της Ωριάς.

Το 1821 στον κοντινό μοναστήρι της Αγίας Λαύρας δόθηκε το σύνθημα της Επανάστασης. Αλλά οι πρώτες ντουφεκιές ενάντια στους Τούρκους έπεσαν στα Καλάβρυτα, που πρώτα αυτά από κάθε άλλη ελληνική γη απόκτησαν την ελευθερία τους. Στις 25 Μαρτίου 1821 ελευθέρωσαν την πόλη των Καλαβρύτων ο Παλαιών Πατρών Γερμανός, ο Ζαΐμης, οι Πετμεζαίοι.

Όμως, πάνω από έναν αιώνα αργότερα, στις 13 Δεκεμβρίου του 1943, έμελλε να γραφτεί η μαρτυρική σελίδα της ιστορίας των Καλαβρύτων.

Οι Γερμανοί κατακτητές σε αντίποινα μάζεψαν όλους τους νέους και τους άντρες του χωριού και τους εκτέλεσαν ομαδικά (11 σώθηκαν από 700). Αμέσως μετά γκρέμισαν ή έκαψαν σπίτια κι έκλεισαν όλα τα γυναικόπαιδα στο σχολείο και έβαλαν φωτιά να τους κάψουν. Τους γλίτωσε όμως ο ανθρωπισμός κάποιου στρατιώτη, ο οποίος τους άνοιξε την πόρτα κι έφυγαν.

Κατά τη διάρκεια του αγώνα της ανεξαρτησίας, τα Καλάβρυτα καταστράφηκαν δύο φορές από τον Ιμπραήμ και μόνο το Μέγα Σπήλαιο διέφυγε την καταστροφή.

Στα Καλάβρυτα έγινε ένα από τα φρικιαστικότερα ναζιστικά εγκλήματα του δευτέρου παγκοσμίου πολέμου με την επίθεση των Γερμανών.

Έξω από την κωμόπολη των Καλαβρύτων, κάπου 6 χιλιόμετρα, βρίσκεται το ιστορικό μοναστήρι της Αγίας Λαύρας. Σύμφωνα με τον παλιό εκκλησιαστικό θρύλο, το αθάνατο νερό του Χελμού αναβλύζει στην πηγή του που βρίσκεται στην ψηλότερη κορυφή του Χελμού.

Στα χρόνια της ελληνικής επανάστασης το 1821, η επαρχία των Καλαβρύτων ήταν ανάμεσα στις πιο πυκνοκατοικημένες επαρχίες σ'όλο το Μοριά και τη Ρούμελη. Είχε 30.000 κατοίκους. Το 1909 ήταν 43.253. Το 1920 λιγόστεψαν στους 35.701 και το 1960 27.297. Στις μέρες μας είναι κάτω των 20.000.

Η τρομακτική ελάττωση του πληθυσμού είναι τραγική. Οι ορεινές περιοχές των Καλαβρύτων είναι ανεξάντλητες πηγές τουριστικής ανάπτυξης. Αξιόλογα τουριστικά-θρησκευτικά μνημεία για επίσκεψη στην περιοχή των Καλαβρύτων είναι το μοναστήρι της Αγίας Λαύρας, το Μέγα Σπήλαιο, ο Άγιος Αθανάσιος, οι Άγιοι Θεόδωροι, Μακελλαριά, Παπουλάκα.

Αξιόλογοι αρχαιολογικοί χώροι είναι ο Αρχαίος Αρκαδικός Κλείτωρ (Κλειτορία), Λούσσοι, Ψωφίδα, Κύναιθα, Νωνακριν, Παου κ.α.

Η ιστορία του Μοναστηρίου του Μεγάλου Σπηλαίου έχει ως εξής: Μια βοσκοπούλα, η Ευφροσύνη, βρήκε μέσα σε μια μεγάλη σπηλιά του Χελμού τη θαυματουργή εικόνα της Παναγίας και την παρέδωσε στους μοναχούς Συμεώνα και Θεόδωρο από τη Θεσσαλονίκη. Αυτοί έχτισαν τον 4ο αιώνα το πρώτο μοναστήρι που κάηκε και ξαναχτίστηκε πολλές φορές (τελευταίοι το πυρπόλησαν οι Γερμανοί το 1943) για να πάρει τελικά τη

σημερινή μορφή του οκτώροφου κτιρίου. Στο μοναστήριο εκτός από την εικόνα της Παναγίας, που λέγεται πως είναι έργο του ευαγγελιστή Λουκά, σώζονται αξιόλογα κειμήλια. Στη μονή υπάρχει και ξενώνας.

ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ ΚΑΛΑΒΡΥΤΩΝ

Η επαρχία Καλαβρύτων είναι η κύρια ορεινή περιοχή του Νομού Αχαΐας, χτισμένη σε υψόμετρο 750 μέτρων, σε μια ελατόφυτη πλαγιά του Χελμού. Απέχει 78 χιλιόμετρα από την Πάτρα -μέσω Χαλανδρίτσας- και 90 χιλιόμετρα -μέσω Τράπεζας Αιγίου (οδικώς).

Η διαδρομή είναι αξιόλογη με τον οδοντωτό σιδηρόδρομο από το Διακοφτό, για να απολαύσουμε τη Χαράδρα του Βουραϊκού πλάϊ στο ορμητικό ποτάμι και μέσα στην άγρια βλάστηση.

Η επαρχία Καλαβρύτων περιβάλλεται από τους ορεινούς όγκους των Αροανίων (Χελμός), Ερύμανθου και Παναχαϊκού. Έχει έκταση 1.115 τετραγωνικά χιλιόμετρα, καταλαμβάνοντας το 34% του Νομού.

Περιβάλλεται από σπάνιες φυσικές ομορφιές, από πλούσιο υπέδαφος (πολλά μεταλλεύματα παραμένουν αναξιοποίητα μετά

την καταστροφή του Αρχαίου Κλείτορα [Κλειτορία]), πλούσια δάση από έλατα, πεύκα, δρυς και καστανιές.

Περιέχει πολλές λίμνες, όπως του Λάδωνα και σπήλαια όπως των Λιμνών, Καστριών, με κλιμακωτές λίμνες, που είναι μοναδικό στον κόσμο με τους επιβλητικούς σταλακτίτες και τις 13 γραφικές πλωτές λίμνες.

Άλλα αξιοθέατα αποτελούν το κλήμα του Παυσανία, τα Ύδατα της Στυγός, η Χελονοσπηλιά, το Χιονοδρομικό Κέντρο, παραδοσιακά χωριά, αλευρόμυλοι, παλατάκια, πύργοι, πέτρινα γεφύρια.

Η επαρχία Καλαβρύτων αποτελείται από 17.771 κατοίκους, τη στιγμή που ο νομός Αχαΐας έχει συνολικά 300.000 κατοίκους.

Το Διακοφτό είναι ο κάμπος απ'όπου ξεκινάει ο οδοντωτός για να ανέβει στη Χαράδρα. Η φύση σ'αυτό τον κάμπο είναι ασύγκριτα πιο όμορφη από την πιο όμορφη ζωγραφιά οποιουδήποτε ζωγράφου.

Παλαιότερο χωριό είναι το Άνω Διακοφτό, που μπροστά του διασχίζονται με τον οδοντωτό, απλώνονται τα σκοτεινά βράχια

στη χαράδρα του Βουραϊκού, ασάλευτα κι αγέραστα μέσα στην άγρια ομορφιά και το μεγαλείο τους.

Η γραμμή από το Διακοφτό ως τα Καλάβρυτα είναι 22.300 μέτρα. Η κατασκευή του οδοντωτού έγινε αποκλειστικά και μόνο για την εξυπηρέτηση του Μεγάλου Σπηλαίου, που η πολιτική, κοινωνική και τουριστική του δύναμη ενδείκνυνται για την προσέλκυση τουριστικής προσέλευσης. Για τη διάνοιξη και την κατασκευή της γραμμής χρειάστηκαν κάπου 20 χρόνια.

Το φημισμένο αυτό τρενάκι από την απελευθέρωση (1943) κι ύστερα έχασε τη μουτζούρα κι αντικαταστάθηκε με μηχανή ντήζελ.

Ο Βουραϊκός δεν στερεύει ποτέ, χειμώνα-καλοκαίρι, γιατί ολόκληρος ο κάμπος των Καλαβρύτων είναι σχεδόν βαλτότοπος.

Η παραμονή σ' αυτό το πανέμορφο χωριό των Καλαβρύτων είναι ευχάριστη τόσο το καλοκαίρι, που έχει αρκετή δροσιά, όσο και τις άλλες εποχές, που οι κορυφές του Χελμού είναι συνήθως χιονισμένες.

Σ' ένα χωριό, 19 χιλιόμετρα νότια των Καλαβρύτων, στην Καστριά, πάνω στον ωραίο δασικό δρόμο Καλαβρύτων-Λουσών-

Κλειτορίας, βρίσκεται το σπήλαιο των Λιμνών. Αποτελεί ένα σπάνιο δημιούργημα της φύσης. Εκτός από τους λαβυρινθώδεις διαδρόμους, τις μυστηριώδεις στοές και τους παράξενους σταλακτιτικούς σχηματισμούς, έχει τις αλλεπάλληλες κλιμακωτές και σε τρεις ορόφους λίμνες του, που το καθιστούν μοναδικό στο είδος του. Το καλοκαίρι που λιώνουν τα χιόνια, το σπήλαιο μετατρέπεται σε υπόγειο ποταμό με φυσικούς καταρράκτες.

Το αξιοποιημένο μήκος του σπηλαίου προς το παρόν ανέρχεται σε 350 μέτρα. Περιλαμβάνει εγκατάσταση καλλιτεχνικού φωτισμού και ξενάγηση. Ο επισκέπτης μπαίνει στο σπήλαιο από τεχνητή σήραγγα που καταλήγει κατ'ευθείαν στο δεύτερο όροφο. Οι διαστάσεις του τμήματος αυτού προκαλούν δέος, έκσταση, θαυμασμό. Η διάβαση των λιμνών γίνεται από υπερυψωμένες τεχνητές γεφυρούλες.

Στον κάτω όροφο του σπηλαίου βρέθηκαν απολιθωμένα οστά ανθρώπου και διαφόρων ζώων μεταξύ των οποίων και ιπποπόταμοι. Το τμήμα αυτό προορίζεται για βιοσπηλαιολογικό εργαστήριο διεθνούς προβολής. Αυτό αποτελεί όπως είναι ευνόητο ένα σημαντικό κίνητρο για την εξέλιξη της τουριστικής κίνησης στην περιοχή των Καλαβρύτων.

Χαρακτηριστική περιοχή των Καλαβρύτων είναι το χιονοδρομικό κέντρο, που ιδιαίτερα τα Σαββατοκύριακα παρουσιάζει μεγάλη τουριστική κίνηση. Δεν είναι τυχαίος ο χώρος του χιονοδρομικού κέντρο στο καταπράσινο από έλατα βουνό των Καλαβρύτων.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ - ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΗΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΤΩΝ ΚΑΛΑΒΡΥΤΩΝ

Η επαρχία Καλαβρύτων αποτελεί μοναδική Εθνική Εστία Απελευθέρωσης της Ελλάδας από τον τουρκικό ζυγό και χώρο μαρτυρίου που ποτίστηκε με το αίμα χιλιάδων αδελφών μας που σφαγιάστηκαν από τους βάρβαρους κατακτητές του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, κινδυνεύει να ερημωθεί ολοκληρωτικά όπως φαίνεται από τον πίνακα απογραφών.

ΕΤΟΣ	1879	1940	1951	1961	1971	1981	1991
Πληθυσμός	36.048	42.605	31.902	27.997	21.320	19.394	17.993

Γι'αυτό η επαρχία Καλαβρύτων έχει οριστεί ως περιοχή ολοκληρωμένης τουριστικής ανάπτυξης, διότι διαθέτει τις απαραίτητες προϋποθέσεις. Πρέπει να περιορίσει την ανεξέλεγκτη δημιουργία τουριστικών εκμεταλλεύσεων χαμηλού επιπέδου σε διάφορα σημεία, οι οποίες αντί να προάγουν υποβαθμίζουν τουριστικά την περιοχή. Θα δημιουργήσει τουριστικό περιβάλλον με ολοκληρωμένες υποδομές και παρεχόμενες υπηρεσίες πολλαπλών μορφών, που μπορεί να ικανοποιήσει τις κάθε μορφής απαιτήσεις και τα ενδιαφέροντα του επισκέπτη σ'όλη τη διάρκεια της παραμονής του. Θα δημιουργήσει "πόλους υπεροχής" σε νέες περιοχές, οι οποίοι θα μπορούν να επηρεάσουν θετικά την τουριστική ανάπτυξη της

ευρύτερης περιοχής και να την κατευθύνουν προς ποιοτικότερες επιλογές.

Στην επαρχία Καλαβρύτων θα πρέπει να δημιουργηθούν τρεις (3) περιοχές ολοκληρωμένης τουριστικής ανάπτυξης, στις εξής γεωγραφικές ενότητες:

1. Κοιλιάδα Βουραϊκού-Καλάβρυτα
2. Κοιλιάδα Αροανίου-Κλειτορία
3. Κοιλιάδα Λάδωνα-Σελίτσα-Δάφνη

Αυτές οι τρεις γεωγραφικές ενότητες της επαρχίας Καλαβρύτων έχουν την κατάλληλη θέση, πλεονεκτική από πλευράς φυσικού περιβάλλοντος, τουριστικών και πολιτιστικών πόρων αλλά και δυνατοτήτων πρόσβασης.

Επαρκείς εκτάσεις για δημιουργία πλέγματος δραστηριοτήτων που να εξασφαλίζει την πληρότητα των παρεχόμενων εξυπηρετήσεων, αλλά και τη δυνατότητα προσέλκυσης ιδιωτικής χρηματοδότησης για την εγκατάσταση βιοτεχνιών παραγωγής και επεξεργασίας παραδοσιακών προϊόντων και άλλων συναφών επιχειρήσεων.

Στις περιοχές αυτές της επαρχίας των Καλαβρύτων θα πρέπει να δοθούν εκτάσεις για την εγκατάσταση ξενοδοχειακών μονάδων κάθε μορφής και εγκαταστάσεις ειδικής τουριστικής υποδομής κατάλληλες για ολοκληρωμένη τουριστική ανάπτυξη (όπως π.χ. γκολφ, μαρίνες, συνεδριακά κέντρα, κέντρα τουρισμού υγείας, χιονοδρομικά κέντρα κ.λπ.).

Ο χαρακτηρισμός έκτασης ως Περιοχής Ολοκληρωμένης Τουριστικής Ανάπτυξης, προϋποθέτει την ύπαρξη ιδιωτικής γης ικανής έκτασης (άνω των 1000 στρεμμάτων) που θα διαθέτει εξ ολοκλήρου για ιδιωτικές τουριστικές επενδύσεις. Επίσης άλλα κίνητρα για επενδύσεις στον τουριστικό τομέα, είναι π.χ. νέες κλίνες στ ζώνες τουρισμού-αναψυχής, εγκαταστάσεις ειδικής τουριστικής υποδομής, κίνητρα για παραδοσιακά κτίρια και για τη μετατροπή τους σε τουριστικά καταλύματα, προς τα οποία θα μπορούσε να στραφεί το ενδιαφέρον όλων των φορέων της κάθε περιοχής.

Στα πλαίσια του υποπρογράμματος Τουρισμός-Πολιτισμός, ορεινός, οικολογικός, πολιτιστικός και θεραπευτικός τουρισμός, προβλέπεται η δημιουργία υποδομής για την ανάπτυξη ορεινού, οικολογικού, πολιτιστικού, θεραπευτικού τουρισμού και αστικής αναψυχής, μέσω της ανάδειξης φυσικών και πολιτιστικών πόρων με επεμβάσεις διατήρησης και αποκατάστασης σε κτίρια

παραδοσιακής αρχιτεκτονικής και σε παραδοσιακούς οικισμούς για τη δημιουργία εγκαταστάσεων διανυκτέρευσης, εστίασης, αναψυχής καθώς και άλλων συμπληρωματικών έργων βασικής τουριστικής υποδομής και υπό τον όρο ότι θα καλύπτονται οι απαιτήσεις των κοινοτικών διατάξεων περί ανταγωνισμού.

Επίσης προβλέπεται η ανάπτυξη ορεινών μονοπατιών και διαδρομών μέσω ορεινών κοινοτήτων, περιοχών ιδιαίτερου φυσικού κάλλους και περιοχών που διαθέτουν πολιτιστικούς πόρους καθώς και η κατασκευή ή βελτίωση καταφυγίων ή λοιπών καταλυμάτων.

Ακόμη προβλέπονται δράσεις για την προστασία και ανάδειξη δασικών εκτάσεων και βιότοπων οικολογικού ενδιαφέροντος και τουριστικής σημασίας και διαμορφώσεις σε σπήλαια και τον περιβάλλοντα χώρο. Επίσης, θα γίνουν έργα για τη βελτίωση και τον εκσυγχρονισμό εγκαταστάσεων χειμερινού τουρισμού.

Οι δράσεις του μέτρου αυτού σχεδιάζονται και υλοποιούνται με τη μορφή δικτύων (συμπλεγμάτων) δραστηριοτήτων ειδικής μορφής τουρισμού, που αλληλοσυμπληρώνονται και αλληλοϋποστηρίζονται και αποτελούν ένα συνολικό αναπτυξιακό πρόγραμμα εθνικής σημασίας.

Η επαρχία Καλαβρύτων συμπεριλαμβάνεται στις περιοχές στις οποίες μπορεί να εφαρμοστεί ο κανονισμός για Αγροτουρισμό. Στην ευρεία έννοια του αγροτικού τουρισμού υπάγονται και ο τουρισμός σε αγροκτήματα, ο οικολογικός τουρισμός, ο θεραπευτικός τουρισμός, ο θαλάσσιος τουρισμός κ.λπ.

Ο αγροτουρισμός ως εναλλακτική μορφή τουριστικής δραστηριότητας μπορεί να συμβάλλει στη διαφοροποίηση του τουριστικού προϊόντος, όποτε θα μπορεί να απευθύνεται σε διαφοροποιημένες κατηγορίες κοινού στόχου, καθώς και στην επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου. Θα πρέπει να χωροθετείται σε κατάλληλες περιοχές που θα έχουν επιλεγεί για ήπια ανάπτυξη και περιβαλλοντική προστασία και να συνδυαστεί με:

- ειδικότερες πολιτικές προβολής και προώθησης
- ολοκληρωμένη ενσωμάτωση στις δραστηριότητες της τοπικής κοινωνίας.
- ένταξη σε ανάλογα σχετικά διεθνικά δίκτυα.

Μέσα στα μελλοντικά σχέδια στην τροχιά του 21ου αιώνα, ο νομός Αχαΐας αλλάζει όψη. Προβλέπεται εκσυγχρονισμός του οδοντωτού σιδηροδρόμου Διακοφτού-Καλαβρύτων, ο οποίος κοστολογείται σε 1,4 δις δρχ.

Σύμφωνα με τις κοινοτικές πρωτοβουλίες Leader II στην ορεινή περιοχή των Καλαβρύτων θα εφαρμοστεί το Πρόγραμμα αυτό. Σκοπός του προγράμματος αυτού είναι η ένταξη ιδιωτικών επενδύσεων αγροτουρισμού μικρομεσαίων επιχειρήσεων και αξιοποίηση αγροτικής παραγωγής με ποσοστό επιδότησης 60%.

Σημαντικό έργο βάση της δημιουργικής πορείας προς το 2000, αποτελεί η οδός Κουρλαμπά-Χαλανδρίτσα-Καλάβρυτα, με προϋπολογισμό 600 εκατομμύρια δραχμές.

Στατιστικά στοιχεία Κέντρου Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης

Κλειτορίας έτους 1996

	Αριθμός σχολείων	Μαθητές	Εκπαιδευτι- κοί	Εκπρόσωπο ι χωρών	Δήμοι / Κοινότητες
Συμμετοχή σε 4ήμερο πρόγραμμα σχολείο δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης	48	1002	106		
Επιμορφωτική δραστηριότητα σε συνεργασία με το Περιφερειακό Επιμορφωτικό Κέντρο Πάτρας-Τρίπολης			384		
Σεμινάρια για εκπαιδευτικούς			172		
Συνάντηση Υπεύθυνων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης			40		
Ευρωπαϊκή Συνάντηση για την περιβαλλοντική εκπαίδευση				30	
Σχολεία από το εξωτερικό	3	60	11		
Μαθητική συνάντηση αξιολόγησης προγραμμάτων περιβαλλοντικής εκπαίδευσης Νομού Αχαΐας		68	10		
Παράλληλες εκδηλώσεις πολιτιστικού χαρακτήρα	6	210	60		
Συντονισμός Προγραμμάτων περιβαλλοντικής εκπαίδευσης σχολείων περιοχής Κλειτορίας	5	115	6		
Συμμετοχή Δημοτικών Σχολείων σε πρόγραμμα περιβαλλοντικής εκπαίδευσης	4	37	4		
Ημερήσιες ενημερώσεις σχολείων	15	2000	65		
Ημερίδα εκπροσώπων Τοπικής Αυτοδιοίκησης για περιβαλλοντικά προβλήματα περιοχής					30

ΠΗΓΕΣ - ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Ε.Υ.Υ. ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ - ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ
ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ - ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ, "Τουρισμός-
Πολιτισμός", "Κίνητρα και διαδικασίες για επενδύσεις στον
τουριστικό τομέα"
 2. ΗΓΟΥΜΕΝΑΚΗΣ, Ν., ΔΕΣΠΟΤΑΚΗ, Ι.: "Τουριστικές δραστη-
ριότητες"
 3. ΚΑΛΦΙΩΤΗ, ΣΤ.: "Εισαγωγή στη θεωρία του Τουρισμού"
 4. ΚΑΜΠΗΣΟΠΟΥΛΟΣ, Ι.: "Τουριστικής Πολιτική και Ανάπτυξη"
 5. ΚΟΥΤΟΥΠΗΣ, Θ.: "Δημόσιες Σχέσεις"
 6. ΚΟΥΤΡΟΥΜΠΗΣ, Ν.: "Τουρισμός, Γενικές Αρχές, Οργάνωση"
 7. ΛΥΤΡΑΣ, Π.: "Ο Τουρισμός προς το 2000"
 8. ΛΥΤΡΑΣ, Π.: "Τουριστική Ανάπτυξη", Θεωρία-Πράξη,
Υποδομή-Περιβάλλον
 9. ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ, Μηνιαίο τουριστικό
περιοδικό.
 10. ΤΣΑΛΟΥΧΙΔΗΣ, Ι.: "Αναπτυξιακός τουρισμός"
-